

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี

นายชวกร วณิชชานุกร

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

ชวกร วณิชชานุกร : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.ชาตยณรงค์ อินทรประเสริฐ

การประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ของกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ในการประเมินเพื่อศึกษาการดำเนินงานของกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการประเมินโดยใช้รูปแบบของซีพีพี (CIPP MODEL) เป็นตัวกำหนดกรอบและขอบเขตของการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในส่วนของการเก็บข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบรายงาน (ปร.) 1-12 ซึ่งสำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย เป็นผู้ออกแบบเพื่อใช้เป็นเครื่องมือ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมิน คือ สมาชิกของกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี

ผลจากการประเมิน โครงการสรุปได้ว่า กระบวนการดำเนินงานของกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี บรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ส่งผลให้ชุมชนเบญจรงค์สามัคคี และกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี เกิดศักยภาพและความเข้มแข็ง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมีการพึ่งพาตนเองของชุมชนและสมาชิกของชุมชนมากขึ้น รวมทั้งยังสร้างให้เกิดความเข้มแข็งในระดับสังคมต่อไป

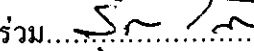
โดยภาพรวมของกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี มีปัจจัยต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมและขัดขวางการเติบโตของกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ซึ่งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันในการคิดหาแนวทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหา ที่จะทำให้การดำเนินการของกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี บรรลุตามวัตถุประสงค์ให้ได้มากที่สุด เพื่อประโยชน์อันแท้จริงที่จะเกิดขึ้น และส่งผลถึงประชาชนของชุมชนเบญจรงค์สามัคคี และประชาชนของประเทศอย่างแท้จริง

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา รศกร อินชชานุกร

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ปรึกษาร่วม

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการของ
สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.ชาตวรรษค์ อินทรประเสริฐ)

กรรมการสอบ

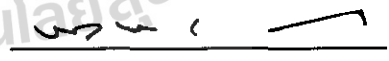

(..... นิตไพ โลนุส.....)

(.....)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาจัดการและการ
ประเมินโครงการ

(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม
วันที่ ๒๖ เดือน ๙ พ.ศ. ๕๕

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์ ดร.ชาญณรงค์ อินทรประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- คุณสุเทพ โลหฤต, ร.ท.นพดล วันเปลี่ยนสี อาจารย์นิเทศก์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข อาจารย์ประจำสาขาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม ที่ให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คุณสุพิศ โฉ่สุวรรณ, คุณกิตติยา ศิลป์ประเสริฐ เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม เทศบาลนครนครราชสีมา ที่ให้ข้อมูลและคำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- ประธานกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี , คณะกรรมการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ทุกท่านที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก ขอขอบคุณพ่อแม่พี่น้องในชุมชนที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในด้านต่าง ๆ
- ประธานชุมชนเบญจรงค์สามัคคี , คณะกรรมการชุมชนเบญจรงค์สามัคคี

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้ประเมินประสบความสำเร็จในชีวิต

ชวกร วณิชชานุกร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	จ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
กรอบความคิดทางทฤษฎี	2
วิธีดำเนินการ	3
ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	3
บทที่ 2 ปฏิทัศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	4
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	5
แบบติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	7
การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	8
ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	11
การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	12
หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล	13

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
วิธีการประเมิน โครงการ	18
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	19
ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ	20
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	27
การเก็บรวบรวมข้อมูล	28
การวิเคราะห์ข้อมูล	28
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
ผลการประเมินบริบทชุมชน	29
ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	40
ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	43
สรุปบรรลุมิติวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	44
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
สรุป	52
อภิปรายผล	52
การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี	53
ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ	53
ข้อเสนอแนะ	54
บรรณานุกรม	55
ภาคผนวก	56
ภาคผนวก ก.	
ภาคผนวก ข.	

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ	16
3.1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสต๊อฟเฟิลบีม	21
3.2 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	22
4.1 ขั้นตอนการชำระเงินยืมสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	46

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลัง

ตามที่ทางรัฐบาลมีนโยบายการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ก็เป็นนโยบายข้อหนึ่งซึ่งมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน อีกทั้งเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับกองทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหาร การจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจและสังคม ของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

"ชุมชนเบญจรงค์สามัคคี" เป็นชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา ได้มีการจัดประชุมขึ้นเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์เลือกคณะกรรมการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ.2544 โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมด จากจำนวนครัวเรือน 156 ครัวเรือน และได้ทำการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคีทั้งหมด 15 คน ประกอบด้วย หญิง 7 คน และชาย 8 คน พร้อมด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน และที่ปรึกษา 4 คน ซึ่งทางชุมชนเบญจรงค์สามัคคีได้ยื่นขอขึ้นทะเบียนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และได้รับโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารออมสิน สาขาจอมพล เลขที่บัญชี 06-4317-20-057086-9 จำนวน 1,000,000 (หนึ่งล้านบาทถ้วน) เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 หลังจากนั้นเมื่อชุมชนเบญจรงค์สามัคคีได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน และได้รับการจัดสรรเงินเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทางชุมชนเบญจรงค์สามัคคีจึงได้จัดสรรเงินและปล่อยกู้ สำหรับสมาชิกในชุมชนเบญจรงค์สามัคคีที่เสนอโครงการขอู้ โดยพิจารณาตามระเบียบของกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคีเป็นหลัก เพื่อเป็นการพัฒนาการบริหารจัดการเงินกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ตามที่ทางรัฐบาลต้องการทราบข้อมูลในพื้นที่สถานะของกองทุน รวมทั้งประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี

ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา แล้วสรุปวิเคราะห์ข้อมูลเขียนเป็นรายงานในรูปแบบของ “สารนิพนธ์” (Substantive Report)

จากความพร้อมของชุมชนเบญจรงค์สามัคคีที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคีแล้ว การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการ ดังนั้นศักยภาพของชุมชนที่มีความเข้มแข็ง จึงจะสามารถพัฒนาเงินหนึ่งล้านบาทให้เจริญงอกงามและกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างทั่วถึง มีเงินหมุนเวียนภายในชุมชน จึงจะถือได้ว่าชุมชนเบญจรงค์สามัคคีประสบความสำเร็จและดำเนินรอยตามนโยบายหลักของทางรัฐบาล

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงาน และกระบวนการจัดการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและลบ ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี มีอะไรบ้าง
3. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ตามทัศนะของประชาชนในชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ว่าเป็นอย่างไร

1.3 กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านชุมชนเบญจรงค์สามัคคีครั้งนี้ ได้แก่ แนวความคิดตามแบบการประเมินของ สต๊ฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่เรียกว่า ชิพพ์โมเดล (CIPP Model) (ชุดวิชาสารนิพนธ์, 2545 : 20) ซึ่งมีอักษรย่อที่มีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทรายบุคคลและหมู่บ้าน
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้า
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการ
P	ย่อมาจาก	product	คือ	ผลผลิต

1.4 วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี : กรณีศึกษาชุมชนเบญจรงค์สามัคคี มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 จัดเตรียมเอกสาร แบบสำรวจความคิดเห็น แบบสอบถามต่างๆ ก่อนลงพื้นที่

ขั้นที่ 2 ลงพื้นที่ในชุมชนเบญจรงค์สามัคคี เพื่อเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต และพูดคุยกับสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับเรื่องวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การทำมาหากิน อาชีพ รายได้ ตามแบบรายงานที่ 1-12

ขั้นที่ 3 ใช้รูปแบบการประเมินแบบชีพโมเดล วิเคราะห์กองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 จัดเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิที่ได้นำมาลงยัง บร. ต่างๆ

ขั้นที่ 5 นำข้อมูลทั้งหมดมาประมวลสังเคราะห์ เพื่อจัดทำเป็นสารนิพนธ์

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1.5.1 ได้ทราบเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานและกระบวนการต่างๆ ที่นำมาใช้ในการบริหารการจัดการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี

1.5.2 ได้ทราบปัจจัยด้านบวกและลบ ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของ กองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี

1.5.3 ได้ทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหาร การพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี และแนวทางวัดความสำเร็จใน โครงการพัฒนาต่างๆ ระดับชุมชน

บทที่ 2

ปรัทัศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (อ้อยทิพย์, 2545)

2.1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละหนึ่งล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมและรายได้ ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็ก เป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน

2.1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.1.2.1 การมีความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชน ของคน ครอบครัว การควบคุมดูแลกันเอง ประสพการณ์ การบริหารจัดการกองทุนและสังคม

2.1.2.2 การบริหารจัดการเงินกองทุนของหมู่บ้าน ทั้งที่เป็นเงินอุดหนุนกองทุนหมู่บ้าน ทุนทางสังคมของชุมชนและกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นที่มีการบริหารจัดการให้สอดคล้อง และเกื้อกูลกัน

2.1.2.3 การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ให้ส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมด้านวิชาการและสนับสนุนจัดการกองทุน โดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

2.1.2.4 การติดตามและประเมินผลโดยมีคณะติดตามทุกระดับ และมีเครื่องมือชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง

2.1.2.5 เสริมสร้างสำนักการเป็นชุมชนและท้องถิ่น

2.1.2.6 ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้าน และชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง

2.1.2.7 เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน

2.1.2.8 เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม

2.1.2.9 กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

2.1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

2.1.3.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างหรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน

2.1.3.2 ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการ

2.1.3.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม แก้ปัญหา ของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตัวเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.3.4 เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริม สร้างภูมิคุ้มกันแก่ชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม

2.1.3.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1.4.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2.1.4.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการ จัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ จะใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และ ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองดังกล่าว เป็นหลักในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองด้วย

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขานุการ

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน ๑๐ คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและกองทุน
2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
4. กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางในการบริหารกองทุน
5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
7. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544
8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรีมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ

2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะกรรมการอนุกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุนและแนวทางการบริหารกองทุน
6. จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางในการบริหารกองทุน
7. พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการ ในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักการ การดำเนินงานกองทุน
9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงาน เสนอต่อคณะกรรมการ
11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544 กล่าวว่

1. จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นตาม ข้อ 17 (ภาคผนวกหมายเลข ข.) ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้ที่อยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นกรรมการกองทุน
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไม่ติดการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และไม่มีประวัติเสียหายทางการเงิน และยึดมั่นระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกเว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือไม่เคยกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เว้นแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานมูกรุก
7. ไม่เคยถูกไล่ออก หรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ว., ส.ส., ส.จ., ส.ท.
9. ไม่เคยถูกให้ออกจากคณะกรรมการกองทุน ด้วยมติของคณะกรรมการหรือมติของสมาชิก

2.4 การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

- 1.1 จำนวนประชากรในหมู่บ้าน หรือ ชุมชน
- 1.2 จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน หรือ ชุมชน
- 1.3 อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน หรือ ชุมชน
- 1.4 ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน หรือ ชุมชน

1.4.1 ผลผลิตด้านการเกษตรและอื่น ๆ ในหมู่บ้าน หรือ ชุมชน

1.4.2 ผลผลิตจากข้อ 1.4.1 ซึ่งเป็นผลผลิตด้านการเกษตรมีการแปรรูปก่อนส่งไปจำหน่ายที่อื่นหรือไม่

1.4.3 การแปรรูปผลผลิตตามข้อ 1.4.2 ใครเป็นผู้ดำเนินการ

1.4.4 นอกเหนือจากการใช้วัตถุดิบในหมู่บ้าน หรือ ชุมชน มาใช้ในการผลิตสินค้าบ้างหรือไม่

1.5 รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน หรือ ชุมชนต่อครัวเรือน

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมือง

2.1 จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมการประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมือง

2.2 วิธีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมือง

2.3 วันที่มีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมือง

2.4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมือง ทุกคนที่คุณสมบัติครบถ้วน ตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมือง หรือไม่

2.5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมือง ได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารกองทุน

2.6 รายชื่อของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมืองนี้ ประกอบด้วย คณะ กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ปรึกษา

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมือง

3.1 ระเบียบ ข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมือง

3.2 ระเบียบ ข้อบังคับ มีข้อกำหนดในเรื่องต่อไปนี้แล้วหรือไม่

3.3 วิธีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับ กำหนดขึ้นโดย

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมือง เป็นผู้กำหนดขึ้นเอง

4.1 จำนวนกลุ่ม หรือ องค์กรชุมชนภายในหมู่บ้าน ณ ปัจจุบันมีจำนวน

4.2 ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชน มีสมาชิกแล้วประกอบด้วย

4.3 จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชน ในรูปของการถือหุ้น หรือ การออม หรือ ค่าธรรมเนียม หรือ เงินบริจาคหรือให้เปล่าในปัจจุบัน

4.4 การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน

4.5 หมู่บ้าน หรือ ชุมชน มีความร่วมมือหรือเชื่อมโยงในการพัฒนาหมู่บ้าน หรือ ชุมชน หรือเครือข่ายอื่นนอกหมู่บ้าน หรือ ชุมชนหรือไม่

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1,000,000 (หนึ่งล้านบาท) จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ภาคผนวก ก.)

5.1 วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมือง ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง

5.2 วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมือง ให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง

5.3 กองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมือง จะให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อกิจกรรมอะไรบ้าง

5.4 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้

5.5 วิชาการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้

5.6 วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้

5.7 วิธีการแก้ปัญหา ในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้ว ไม่ส่งใช้คืนเงินต้น และดอกเบี้ยเงินกู้คืนตามสัญญา

5.8 แนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมืองในด้านการสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน หรือ ชุมชน

5.9 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมือง

5.10 การประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมือง

5.10.1 จากปัญหาและความไม่มั่นใจข้างต้น คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมืองสามารถดำเนินการแก้ไขปรับปรุงได้เองหรือใช้เครือข่ายร่วมกับแก้ไขปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง

5.10.2 รัฐบาลจะต้องให้การสนับสนุนด้านวิชาการในส่วนที่เกี่ยวข้องเรื่องใด

2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ภาคผนวก ก.)

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี มีดังต่อไปนี้

- 5.1 ที่ตั้งของกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ตั้งอยู่ที่ศาลาเอนกประสงค์ ณ วัดศาลาทอง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 5.2 วัตถุประสงค์ ในการจัดตั้งกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี
 - 5.2.1 เพื่อประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี
 - 5.2.2 เป็นแหล่งเงินทุน เพื่อให้สมาชิกกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี กู้เงิน ไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือพัฒนาอาชีพ เป็นต้น
 - 5.2.3 เพื่อเปิด โอกาสให้สมาชิกกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี สามารถสมทบเพื่อเป็นกองทุนของชุมชนเพื่อให้เจริญเติบโตต่อไป
 - 5.2.4 เพื่อนำดอกผลหรือประโยชน์ที่เกิดจากกองทุนไปจัดสวัสดิการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และสมาชิกกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี
 - 5.2.5 เพื่อเป็นการเสริมสร้างการพัฒนาตนเองของสมาชิก
- 5.3 แหล่งที่มาของกองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วยเงินทรัพย์สินดังนี้
 - 5.3.1 เงินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาลหนึ่งล้านบาท
 - 5.3.2 ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดจากเงินกองทุน
 - 5.3.3 เงินสมทบจากสมาชิกในชุมชนเบญจรงค์สามัคคี
- 5.4 คุณสมบัติของสมาชิกกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี
 - 5.4.1 เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในชุมชนเบญจรงค์สามัคคีติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี
 - 5.4.2 ต้องเป็นผู้บรรลุนิติภาวะหรืออายุเกิน 20 ปี ขึ้นไป
 - 5.4.3 ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือสติฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
 - 5.4.4 ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
 - 5.4.5 เป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
 - 5.4.6 ไม่เป็นผู้ติดการพนันหรือสิ่งเสพติดต่างๆ
 - 5.4.7 ปัจจุบันเป็นสมาชิกออมทรัพย์เพื่อการผลิต ชุมชนเบญจรงค์สามัคคี

5.5 การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ผู้ที่จะต้องมีเงินฝากออมทรัพย์สัจจะ (ออมทรัพย์รายเดือน) ตั้งแต่ 50 บาท ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 1,000 บาท และจะต้องฝากทุกเดือน

5.6 การฟื้นฟูสภาพการเป็นสมาชิกกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี

5.6.1 ตาย

5.6.2 ลาออกและได้รับอนุมัติแล้วออก

5.6.3 ย้ายออกจากทะเบียนบ้านไปอยู่ชุมชนอื่นหรือหมู่บ้านอื่น

5.6.4 ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี

5.6.5 มีสถิติเพื่อนไม่สมประกอบ หรือเป็นบุคคลวิกลจริต

5.6.6 เป็นบุคคลล้มละลาย

5.6.7 เป็นผู้ติดการพนันหรืออบายมุข และยาเสพติด

5.6.8 มติของคณะกรรมการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคีด้วย

คะแนน 3 ใน 4 ของคณะกรรมการ

2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ที่ คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

6.1 สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุน ต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

6.2 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายใดรายหนึ่ง ไม่เกินจำนวนเงินสองหมื่นบาท

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนเงินห้าหมื่นบาท

การอนุมัติเงินกู้ถูกเงิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

1. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะส่วนบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝาก และเงินกู้ เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจรรยาบรรณและสภาพเศรษฐกิจ และสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

3. การกำหนดระยะเวลาในการชำระเงินกู้คืน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระเงินต้นคืนพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้ชำระให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

4. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระบุหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้ อย่างแน่นอน สำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

5. ในกรณีที่ผู้กู้ไม่ได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงิน หรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้ พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

2.7 หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

2.7.1 รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะ (2544) ได้สรุป "รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล" ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ [สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ), 2544 : 221 - 234] ดังนี้

แบบจำลอง ชีพฟ์ โมเดล เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่

แบบจำลอง CIPP ประเมินด้านต่างๆ ดังนี้

2.7.1.1 การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อมเป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและความจำเป็นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง ตลอดจนศึกษาปัญหาอุปสรรคอันจะนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.7.1.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ

เหมาะสมของแผนงานต่างๆ ที่วางไว้ประเมินในด้านต่างๆ คือ

- ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- การได้รับความช่วยเหลือด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินต่อไปได้

โดยประเมินอัตราค่าจ้างเวลา งบประมาณ วิธีการภายในโครงการเท่านั้น รูปแบบคำถาม เช่น แผนงานที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ จะดำเนินการกับยุทธวิธีที่เลือกมาอย่างไร

2.7.1.3 การประเมินกระบวนการ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ

- เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการหรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้

ตอนที่วางไว้

- เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจ วางแผนงาน
- เพื่อเป็นการสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ส่วนประกอบที่สำคัญของการประเมินกระบวนการมี 4 อย่างคือ

2.7.1.3.1 การจัดหาทรัพยากรประเมินกระบวนการเต็มเวลา

2.7.1.3.2 เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ

2.7.1.3.3 การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างนักประเมินโครงการ

และบุคลากรในโครงการ หรือในแผนงานเอง

2.7.1.3.4 การปรับปรุงโครงสร้างการประเมินอยู่เป็นนิจ

การทำตามกระบวนการจำเป็นต้องมีข้อมูลย้อนกลับ โดยต่อเนื่อง เกี่ยวกับว่าทำอะไร โครงการนั้นจึงจะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ที่สุด การประเมินกระบวนการให้ข้อมูลแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้าการปฏิบัติ เพื่อแก้ปัญหาและบันทึกกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการ

2.7.1.4 การประเมินผลผลิตเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

2.7.2 รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุคม จำรัสพันธุ์และคณะ ได้สรุป " รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล " ในหนังสือคู่มือวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา , 2545 : 90 – 91 ดังนี้

รูปแบบการประเมินแบบซิฟท์โมเดล ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซิฟท์ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษ ตัวแรกของประเด็นที่จะประเมินซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.7.2.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการประเมินโครงการเพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2.7.2.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความเพียงพอของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และรวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ

2.7.2.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแก้ไขปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

2.7.2.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของ การยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินดังนี้

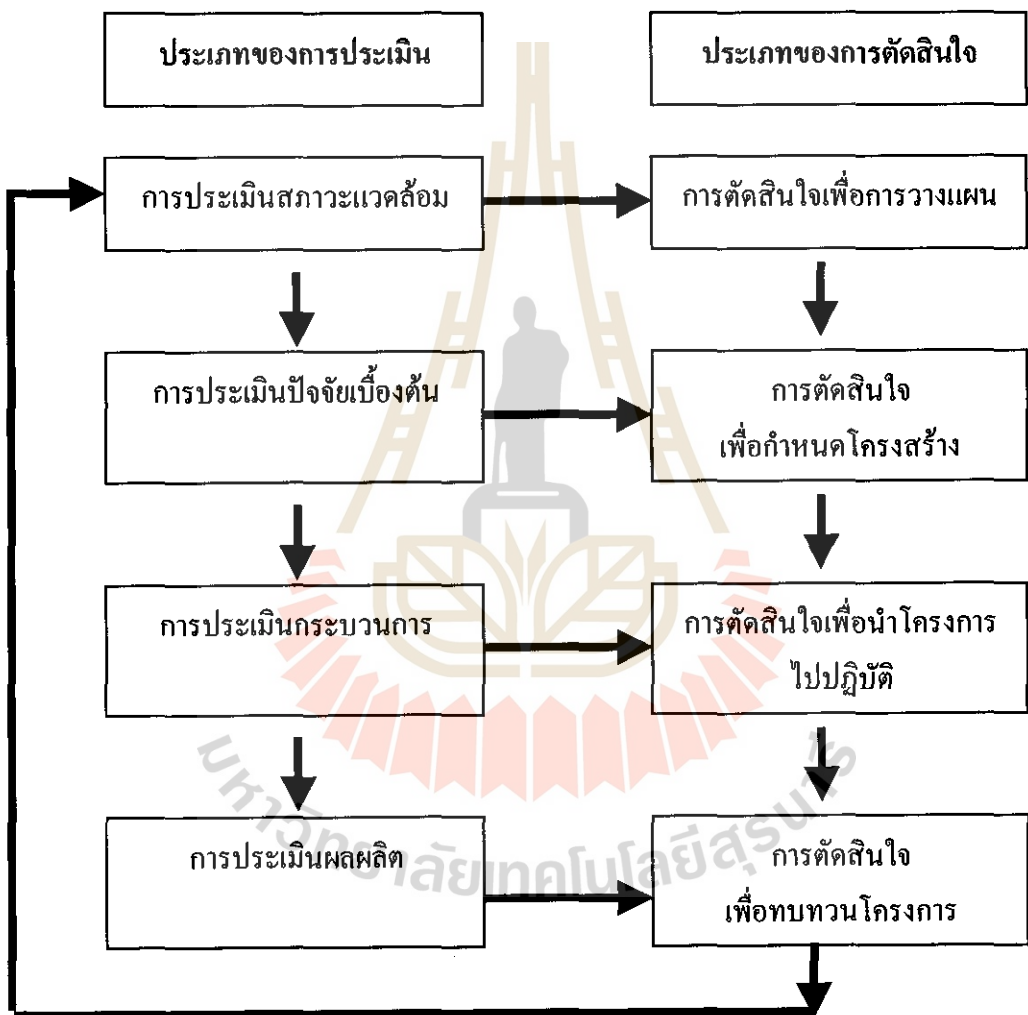
1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสถานะแวดล้อม ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูล จากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเหลว หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

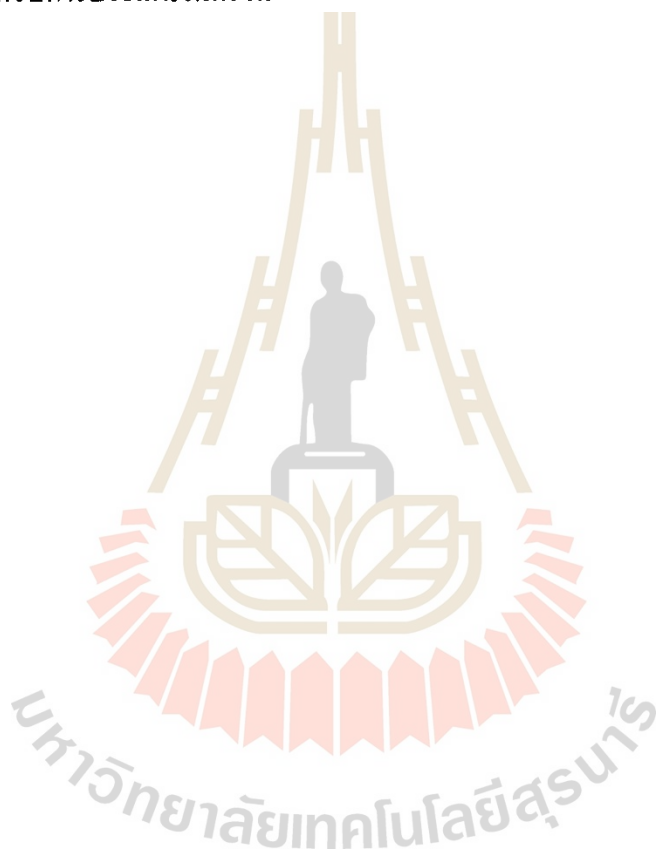
แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ

แผนภูมิที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ

(อ้างอิง : ในชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการ และการประเมินโครงการ,กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2545 : หน้า 89 – 91)

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ใช้กรอบความคิด ทฤษฎีในการประเมินโดยได้ประยุกต์ใช้รูปแบบของการประเมินแบบ ชิพท์โมเดล ของ สตัฟเฟิลบีม มาใช้การประเมินครั้งนี้ โดยกำหนดตัวชี้วัดขององค์ประกอบการประเมินด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลในชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ประกอบด้วยคณะกรรมการชุมชน และสมาชิกในชุมชน สำหรับการประเมินในครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

วิธีการประเมินโครงการมีวัตถุประสงค์ที่จะดูความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของกระบวนการดำเนินงานกับผลผลิต ของโครงการเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังให้คำตอบถึงความคุ้มค่าของการลงทุนดำเนินการได้ด้วย ซึ่งได้นำวิธีการดำเนินการประเมินโครงการมาใช้ในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 วิธีการประเมินโครงการ

การประเมิน หมายถึง กระบวนการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจนั้นจะทำให้ทราบว่า การประเมินจะเกี่ยวข้องกับการวัดและการตัดสินใจในสิ่งที่ต้องการประเมิน (คู่มือวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545 : 5-7) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 สิ่งที่ต้องการประเมิน

ในการประเมิน ผู้ประเมินจะต้องกำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน ซึ่งได้แก่ จุดประสงค์ของการประเมิน และตัวชี้วัดการประเมิน จุดประสงค์ของการประเมินจะบ่งบอกถึงเป้าหมายและสิ่งที่ต้องการประเมิน ตัวชี้วัดการประเมินจะระบุถึงเกณฑ์ในการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่ต้องการประเมินตามจุดประสงค์ที่กำหนด ในที่นี้จะใช้การประเมินตามรูปแบบซีพีพี (CIPP) สิ่งที่ต้องการประเมินจะมีทั้งสถานะ แวดล้อม (Context) ปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product)

3.1.2 การวัด (Measurement)

หลังจากกำหนดสิ่งที่ต้องการวัดชัดเจนแล้ว ก็จะเข้าสู่กระบวนการวัดซึ่งมีกระบวนการสำคัญ 2 ประการคือ การสร้างเครื่องมือ และการออกแบบการเก็บข้อมูล เครื่องมือที่สร้างจะต้องสอดคล้องและเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัดได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด วิธีการวัดโดยทั่วไป มี 2 ลักษณะคือ

3.1.2.1 วิธีปรนัย (Objective) เป็นวิธีการวัดที่สามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้แน่นอน ได้แก่ การนับความถี่ของพฤติกรรม การวัดรายได้ การวัดคุณภาพ การศึกษา เป็นต้น

3.1.2.2 วิธีอัตนัย (Subjective) เป็นวิธีวัดที่ต้องอาศัยความรู้สึกเป็นเกณฑ์ในการวัด ได้แก่ เจตคติ ความคิดเห็น ความมีน้ำใจ ความซื่อสัตย์ เป็นต้น

3.1.3 การตัดสินใจ (Judgement) ประเมินโครงการกองทุนชุมชนแบบวงจรค์สามัคคี

เมื่อได้ผลจากการวัดแล้วนำมาวิเคราะห์ เมื่อพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ต้องการประเมินโครงการเปรียบเทียบผลที่วัดได้กับเกณฑ์ หรือตัวชี้วัดตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ในการตัดสินใจจะต้องสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการประเมิน

การประเมินโครงการมักจะมีการประเมินเพื่อตัดสินใจใน 3 ลักษณะคือ

การประเมินเพื่อจะริเริ่มโครงการ การประเมินกระบวนการดำเนินการ และการประเมินผลสรุปของโครงการ

การประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงเป็นการประเมินในลักษณะดังนี้

3.1.3.1 การประเมินการดำเนินการของโครงการ ในการประเมินการดำเนินการของโครงการมีเป้าหมายจุดประสงค์ เพื่อกำกับติดตามและเพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน เพื่อให้โครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพเครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการวัดและประเมิน คือ การให้ผู้ทำสารนิพนธ์ เป็นผู้เก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบรายงาน (บร.) และใช้วิธีเก็บที่หลากหลายทั้งการสังเกต การสัมภาษณ์ การแจกนับ เป็นต้น โดยผู้ทำสารนิพนธ์เก็บข้อมูลโดยลักษณะของการเข้าไปเป็นส่วนร่วม ทำให้ทราบว่าการดำเนินการเป็นไปตามจุดประสงค์มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคหรือไม่ เพื่อเป็นข้อมูลของรัฐบาลในการตัดสินใจ แก้ไขปรับปรุงต่อไป

3.1.3.2 การประเมินผลสรุปโครงการ ในการประเมินผลสรุปโครงการมีเป้าหมายจุดประสงค์สำคัญ ๆ เพื่อการตัดสินใจผลการดำเนินการโครงการเครื่องมือและวิธีการที่วัด เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ คือ ผู้ทำสารนิพนธ์ใช้แบบรายงาน (บร.1 – บร. 12) เก็บข้อมูลทั้งผลสำเร็จของโครงการโดยตรงและผลกระทบของโครงการในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านบวกและด้านลบ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจยกเลิกหรือให้การสนับสนุนโครงการสำหรับรัฐบาลต่อไป

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การประเมินเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ มากมาย กระบวนการแต่ละขั้นตอนมีความสำคัญทั้งสิ้น ดังจะกล่าวต่อไปนี้

3.2.1 ประชากร (Population) มีความหมายว่ากลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการประเมิน ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มองค์กร หน่วยการปกครอง และประชากรสำหรับการประเมินได้แบ่งประชากรออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

3.2.1.1 ประชากรแบบจำกัด เป็นประชากรที่ผู้ประเมินสามารถเจนนับประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอนเท่าใด

3.2.1.2 ประชากรแบบไม่จำกัด เป็นประชากรที่ผู้ประเมินไม่สามารถเจนนับจำนวนประชากรออกได้หมดว่ามีอยู่เป็นจำนวนที่แท้จริงเป็นเท่าใด

สำหรับสารนิพนธ์เล่มนี้ ได้ใช้ประชากรในชุมชนเบญจรงค์สามัคคี อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา จำนวน 156 ครัวเรือน เป็นประชากรศึกษา ซึ่งเป็นประชากรประเภทแบบจำกัดจัดการแบ่งประเภทข้างต้น

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

คำว่ากลุ่มตัวอย่างในการประเมิน หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างคือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้ประเมินนำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน

แนวทางการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ทำได้โดยเมื่อมีการกำหนดประชากรของการประเมินที่ชัดเจนแล้ว ในขั้นตอนต่อไปต้องใช้วิธีการสุ่มเพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ต้องการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ในสารนิพนธ์เล่มนี้ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ของคณะทำงาน เพื่อเพิ่มผลการนิเทศน์งานนักศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนด 50% ของครัวเรือนในชุมชน ในกรณีที่ชุมชนมีครัวเรือนไม่เกิน 100 ครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มตัวอย่างได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 15 คน ผู้นำชุมชนประมาณ 50% ของผู้นำอย่างเป็นทางการในชุมชน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

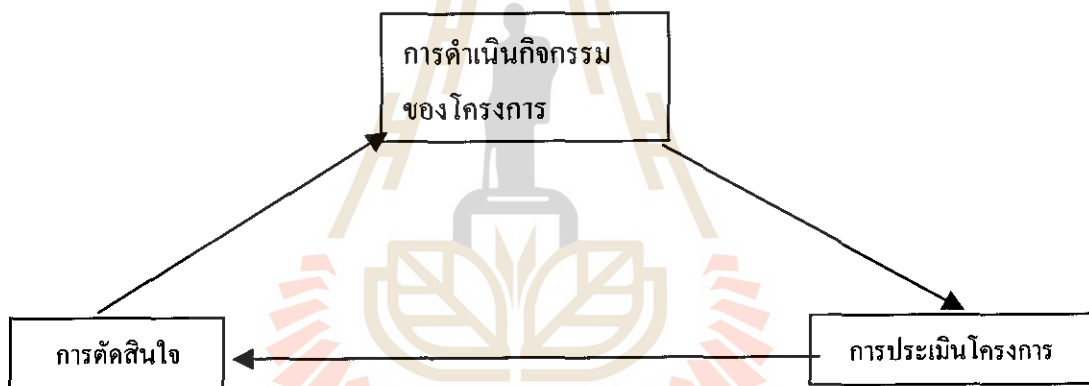
3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

การประเมินเป็นกระบวนการดำเนินการเพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับเป็นทางเลือกในการตัดสินใจ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบของการประเมินมีหลายประเภท อาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนค่าไปได้

ตัวแปร คือ ค่าของคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีค่าเปลี่ยนแปลงได้หลายค่าไม่คงที่ ใน สารนิพนธ์เล่มนี้เป็นตัวแปรทางสังคมวิทยา จิตวิทยา และการศึกษา ได้แก่ เพศ รายได้ การศึกษา อาชีพ ระดับความพึงพอใจ เจตคติ ความวิตกกังวล ผลสัมฤทธิ์ ซึ่งใช้ในแบบ บร. ต่าง ๆ

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมิน หรือตัวแปรที่ต้องการ ศึกษา นั้น จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ ได้ใช้ต้นแบบทางความคิดเชิง ระบบแบบ “ซิฟท์โมเดล” อันมีสาระสำคัญดังนี้ “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือ กำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และ สังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิด พื้นฐาน (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545 :83 -91) คือ

แผนภาพที่ 3.1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตีฟเฟิลบีม (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545 : 90)

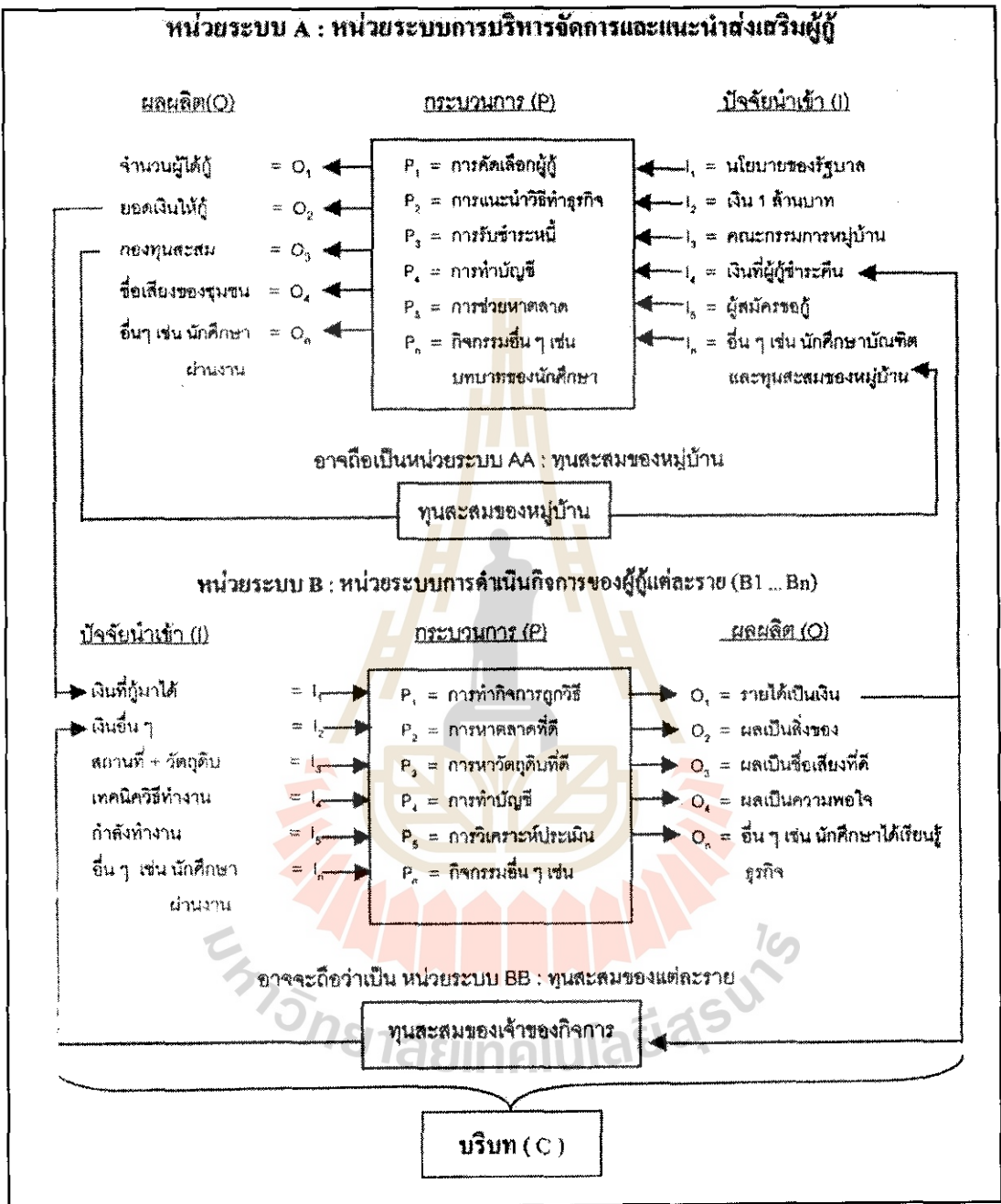
ขั้นตอนการประเมิน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

แผนภาพต่อไปนี้จะแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในรูปแบบของ “ซิฟท์โมเดล” ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

แผนภาพที่ 3.2 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
(ชุดวิชาการวิจัยชุมชน, 2545 : 49)

ดังนั้นการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี จึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีข้างต้นซึ่งมีตัวชี้วัดดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ผู้ประกอบการไปด้วยตัวชี้วัด 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A นี้

คือ

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม

(SMEs)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า

ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน หรือ ชุมชน

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน หรือ ชุมชน

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่นๆ

1.2.5.1 ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

1.2.5.2 วัฒนธรรมประเพณีที่เด่นๆ

1.2.5.3 ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี

1.2.5.4 ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็ง

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
- 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- 2.5 ผู้สมัครขอกู้

3. ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
- 3.2 การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ
- 3.3 การรับชำระหนี้
- 3.4 การทำบัญชี
- 3.5 การช่วยเหลือตลาด

4. ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) ของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

- 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ตัวแปร
 - 4.1.1 จำนวนผู้กู้
 - 4.1.2 ยอดเงินให้กู้
- 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - 4.2.1 จำนวนผู้กู้ที่กู้ได้
 - 4.2.2 จำนวนทุนสะสมของกองทุนหมู่บ้าน
 - 4.2.3 การขยายกิจการของผู้กู้
 - 4.2.4 การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
- 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)
 - 4.3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
 - 4.3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
 - 4.3.3 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด

4.3.4 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละรายประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล่ม

สลายของท้องถิ่นชนบท

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านหรือชุมชน

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้านหรือชุมชน

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่นๆ

1.2.5.1 ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

1.2.5.2 วัฒนธรรมประเพณีที่เด่นๆ

1.2.5.3 ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี

1.2.5.4 ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็ง

1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัวประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1.3.1 ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว

1.3.2 ททรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ

1.3.3 หนี้สินธนาคารของผู้กู้

มา

1.3.4 หนี้นายทุนนอกระบบของผู้กู้

1.3.5 อาชีพหลักของผู้กู้

1.3.6 รายได้ของครอบครัว

1.3.7 ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

2.1 เงินที่กู้มาได้

2.2 เงินอื่นๆ

2.3 สถานที่ และวัตถุดิบ

2.4 เทคนิควิธีทำงาน

2.5 กำลังทำงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดัง

ต่อไปนี้

3.1 การทำกิจการถูกวิธี

3.2 การหาตลาดที่ดี

3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี

3.4 การทำบัญชี

3.5 การวิเคราะห์ประเมิน

4. ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) ของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

4.1.1 รายได้เป็นเงิน

4.1.2 ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

4.2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ

4.2.2 ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้า

ด้วยตนเอง

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

- 4.3.1 ผู้ที่มีการพึ่งตนเอง
- 4.3.2 ผู้ที่มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
- 4.3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้นมีความเชื่อมโยงต่อกัน ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคีครั้งนี้ ผู้ประเมินได้ใช้เครื่องมือในการประเมินโครงการ ดังนี้

4.1 แบบสัมภาษณ์ต่างๆ (ปร.)

- 4.1.1 แบบรายงาน ปร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 4.1.2 แบบรายงาน ปร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 4.1.3 แบบรายงาน ปร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4.1.4 แบบรายงาน ปร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 4.1.5 แบบรายงาน ปร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4.1.6 แบบรายงาน ปร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4.1.7 แบบรายงาน ปร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
- 4.1.8 แบบรายงาน ปร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 4.1.9 แบบรายงาน ปร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 4.1.10 แบบรายงาน ปร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 4.1.11 แบบรายงาน ปร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- 4.1.12 แบบรายงาน ปร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแม่บทชุมชน)

4.2 การสังเกต

4.2.1 การสังเกตโดยเข้าไปมีส่วนร่วม

4.2.2 การสังเกตโดยไม่เข้าไปร่วมในชุมชน

4.3 การจัดอภิปรายกลุ่ม

4.4 การจัดเวทีประชาคม

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.1 กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากวัตถุประสงค์ของโครงการ ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ระดับของข้อมูลเป็นการจัดแบ่งกลุ่มตามเพศ อาชีพและบริบทของชุมชนเป็นตัวชี้วัด

3.5.2 กำหนดแหล่งข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลจากการศึกษาภาคสนามและข้อมูลที่ได้จากเอกสาร

3.5.3 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

3.5.4 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ สังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จัดเวทีประชาคม

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.6.2.1 การตรวจสอบข้อมูลจากการบันทึกภาคสนาม

3.6.2.2 การจัดระบบข้อมูล โดยการแยกข้อมูลเป็นหัวข้อ ประเด็นที่สำคัญ

3.6.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร ข้อมูลเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน

โครงการ

3.6.2.4 การใช้กรอบคิดทฤษฎีทางมานุษยวิทยา ในการอธิบายและตีความหมายการจัดระบบ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ และการเปรียบเทียบข้อมูลภาคสนามและข้อมูลเอกสารเข้าด้วยกัน

3.6.2.5 การใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

4.1.1 บริบทระดับประเทศ

4.1.1.1 ความยากจนของประเทศ

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยที่ผ่านมานับเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างกลุ่มคนรายได้ต่ำสุด 20% แรกของประเทศกับกลุ่มคนรายได้สูงสุด 20% แรกของประเทศดีขึ้นตามลำดับ ประชาชนมีการใช้จ่ายต่าง ๆ ในครัวเรือนเพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขเพิ่มขึ้นด้วยเป็นเหตุให้จำนวน "คนจน" ลดลงเหลือเพียง 6.8 ล้านคนในปี 2539 (วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 2545 : 37-44)

แต่หลังจากประเทศไทยประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 เป็นต้นมา ทำให้จำนวน "คนจน" ในปี 2543 เพิ่มขึ้นเป็น 8.9 ล้านคน และกลุ่ม "คนเกือบจน" เพิ่มขึ้นอีก 0.2 ล้านคน ซึ่งคนกลุ่มนี้พร้อมที่จะเปลี่ยนสถานภาพมาเป็นกลุ่ม "คนจน" ได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ในด้านความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่ม "คนจน" กับกลุ่ม "คนรวย" ก็มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้ผลจากวิกฤตเศรษฐกิจดังกล่าว ทำให้ประชาชนลดการใช้จ่ายในครัวเรือนในอัตราที่มากกว่าการลดลงของรายได้ให้เห็นได้ชัด เนื่องจากประชาชนอาจไม่มั่นใจต่อสถานการณ์เศรษฐกิจของไทยที่ยังไม่ฟื้นตัวได้มากเท่าที่ควร

ในด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน ปรากฏว่า รัฐบาลในปัจจุบันได้ประกาศ "สงครามกับความยากจน" ที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างเร่งด่วนและจริงจังมากยิ่งขึ้น โดยรัฐบาลได้กำหนด ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนแบบยั่งยืน รวมถึงผู้ด้อยโอกาส เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหา "คนจน" ที่ "ขัดสนทางเศรษฐกิจหรือด้านรายได้ในการยังชีพ" และ กลุ่มคนยากจน "เชิงโครงสร้าง" ที่เกิดจากความขัดสนในหลายๆ ด้าน อาทิ ด้านที่ดิน สาธารณสุข การศึกษา เป็นต้น

การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ฯ ของรัฐบาลดังกล่าว ต้องเผชิญกับปัญหาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กระบวนการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติของภาครัฐ ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับผู้

คนต่าง ๆ เป็นจำนวนมากและกลไกการปฏิบัติที่มีความซับซ้อน ตลอดจนต้องมีการปรับความคิด และทัศนคติของผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้ปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ใหม่ ซึ่งจะสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐภายใต้นโยบายของรัฐบาลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาฐานรากของสังคมไทยให้มีศักยภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างมั่นคง ยั่งยืน ต่อไป

การชี้วัดความยากจนใช้เรื่อง "ความขาดสันทางรายได้ในการยังชีพ" หรือ "ระดับรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพขั้นพื้นฐานของสมาชิกในครัวเรือน" เพื่อเป็นเกณฑ์ในการระบุว่า "ใครคือคนจน" ส่วนเรื่องระดับรายได้ที่ใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน คือ 6,710 บาท

- ครอบครัวใดมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 6,710 บาทต่อเดือน ถือว่าเป็นคนจน
 - ครอบครัวใดมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในระดับ 6,710 บาทต่อเดือน ถือว่าเป็นคนเกือบจน
 - ครอบครัวใดมีรายได้เฉลี่ยสูงกว่า 6,710 บาทต่อเดือน ถือว่าเป็นคนรวย
- (วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 2545 : 38)

4.1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

เมื่อประมาณปี 2530 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมกระทรวงอุตสาหกรรมได้ริเริ่มเสนอแนะการออกกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Industries, SMI) เพื่อเป็นกฎหมายพื้นฐานในการจัดกระบวนการส่งเสริมพัฒนา SMEs ให้มีความเข้มแข็งเป็นระบบ และเกิดความต่อเนื่อง (อุตสาหกรรมสาร, 2543 : 45-52)

อย่างไรก็ตาม แนวความคิดนี้ยังมีได้มีการตอบรับและสานต่อให้เป็นรูปธรรมจากฝ่ายบริหาร และขาดกระแสสนับสนุนจากกลุ่มต่าง ๆ เนื่องจากในยุคดังกล่าวภาวะเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจของประเทศกำลังเฟื่องฟู ธุรกิจต่าง ๆ ทั้งรายเล็กและรายใหญ่ล้วนได้รับประโยชน์จากผลพวงของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่างจึงมุ่งแสวงหาและเก็บเกี่ยวดอกผลในระยะสั้น ไม่ค่อยสนใจมากนักกับอนาคตในระยะยาว

จนกระทั่ง เกิดวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรงกับประเทศไทยเมื่อกลางปี 2540 ซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างใหญ่หลวงต่อธุรกิจอุตสาหกรรมน้อยใหญ่ จึงได้เกิดความตระหนักและเกิดกระแสยุทธศาสตร์การส่งเสริมพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises, SMEs) เพื่อเป็นกลไกในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและการผลักดันการพัฒนาประเทศที่มุ่งไปสู่

ความมั่นคงและยั่งยืนในด้านหลักการและเหตุผลของ SMEs ซึ่งประกอบด้วย กิจการขนาดกลาง และขนาดย่อมทั้งภาคการผลิต การค้า และการบริการนั้นเป็นกลุ่มวิสาหกิจส่วนใหญ่ของประเทศ มีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แต่ยังคงขาดความสามารถในการประกอบการทั้งทางด้านเทคโนโลยีการผลิต การจัดการและการเงินทำให้ไม่อาจแข่งขันกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ได้ การบริการและการค้า จึงทำให้ SMEs ประสบภาวะที่ต้องแข่งขันกับกิจการทำนองเดียวกันมากยิ่งขึ้น ทั้งระดับภายในประเทศและระดับนานาชาติ ดังนั้นเพื่อ SMEs สามารถพัฒนากิจการให้เกิดความเข้มแข็งมีประสิทธิภาพและเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้สมควรจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สำนักงานส่งเสริม SMEs) เป็นศูนย์กลางประสานระบบการทำงานของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือองค์กรเอกชนที่มีหน้าที่ส่งเสริม SMEs เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ (อุตสาหกรรมการ, 2543 : 46)

วัตถุประสงค์ของกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริม SMEs ก็เพื่อสร้างกฎหมายพื้นฐานที่วางระบบและกลไกในการปฏิบัติงานส่งเสริมพัฒนาและสนับสนุน SMEs ใน 4 เรื่องหลัก ๆ คือ (อุตสาหกรรมการ, 2543 : 46)

1. เป็นกลไกในการกำหนดนโยบายและแผนส่งเสริมพัฒนา SMEs (โดยคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม) ให้เป็นเอกภาพและเกิดความต่อเนื่อง
2. เป็นกลไกการนำนโยบายและแผนส่งเสริมพัฒนา SMEs ไปจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ (กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือองค์กรเอกชน) นำไปปฏิบัติให้เกิดการประสานและเกื้อกูลกัน
3. เป็นกลไกให้อำนาจคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (คณะกรรมการส่งเสริม SMEs) เสนอแนะให้มีการจัดสิทธิและประโยชน์จูงใจที่เป็นธรรมและเหมาะสมสำหรับ SMEs
4. เป็นกลไกจัดตั้ง และการบริหารกองทุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (กองทุนส่งเสริม SMEs) อันเป็นกองทุนเสริมนโยบายที่จะผลักดันงานในการส่งเสริมสนับสนุน SMEs ตามแผนปฏิบัติการให้เกิดผลโดยเฉพาะในเรื่องที่จำเป็นเร่งด่วนและเรื่องที่เกิดความเป็นธรรมมากขึ้นกับ SMEs

แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (อุตสาหกรรมการ, 2543 : 51-52)

1. ให้สำนักงานส่งเสริม SMEs จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริม SMEs โดยร่วมมือกับ ส่วนราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจและองค์กรเอกชน แผนปฏิบัติการดังกล่าวต้องสอดคล้อง กับนโยบายและแผนที่คณะกรรมการส่งเสริม SMEs กำหนดแผนปฏิบัติการนี้ต้องนำเสนอคณะกรรมการบริหารสำนักงานส่งเสริม SMEs เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริม SMEs พิจารณาให้ ความเห็นชอบก่อนที่จะประกาศในราชกิจจานุเบกษา

2. แผนปฏิบัติการส่งเสริม SMEs อาจจัดทำเป็นแผนระยะสั้น ระยะกลาง หรือระยะยาว แต่ทั้งนี้ควรจะต้องครอบคลุมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- การพัฒนา SMEs ในภูมิภาคในชุมชนและในท้องถิ่นชนบท
- การสนับสนุนช่วยเหลือด้านการเงิน
- การพัฒนาจัดตั้งตลาดทุนสำหรับ SMEs
- การพัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากร
- การพัฒนากิจการ SMEs ด้านการจัดการสาขาต่าง ๆ
- การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์รวมทั้งการสร้างภาพลักษณ์ของสินค้า
- การส่งเสริมด้านการตลาด
- การส่งเสริมด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีรวมทั้งการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น
- การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร
- การส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างวิสาหกิจขนาดต่าง ๆ
- การส่งเสริมการรวมกลุ่มของ SMEs
- การพัฒนาส่งเสริมองค์กรเอกชนที่มีบทบาทสนับสนุน SMEs
- การจัดตั้งอำนวยการความสะดวกพื้นฐาน
- การให้สิทธิประโยชน์แก่ SMEs เพื่อจัดความเสียเปรียบ
- การส่งเสริมอนุรักษ์พลังงานสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัย
- การปรับปรุง แก้ไข กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค
- การส่งเสริมด้านลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้าและทรัพย์สินทางปัญญาอื่น
- เรื่องอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการก่อตั้งการขยายกิจการ SMEs ให้สามารถอยู่รอดและ แข่งขันได้

3. หน่วยงานปฏิบัติการต้องดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการส่งเสริม SMEs ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ข้อและต้องรายงานผลการดำเนินการต่อคณะกรรมการส่งเสริม SMEs อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

4. หน่วยงานปฏิบัติการต้องจัดทำข้อมูล SMEs ที่เกี่ยวข้อง (ตามที่คณะกรรมการส่งเสริม SMEs กำหนด) เพื่อเผยแพร่และส่งให้สำนักงานส่งเสริม SMEs ประอบการจัดทำนโยบายและแผน

5. SMEs และองค์กรเอกชนมีหน้าที่ต้องรายงานข้อมูลตามที่คณะกรรมการส่งเสริม SMEs กำหนดทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการจัดทำนโยบายและแผน (ถ้าไม่รายงานข้อมูลอาจจะถูกตัดสิทธิการได้รับสิทธิและประโยชน์จากการส่งเสริมของรัฐ)

4.1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

การไหลออกของเงินทุนและดุลการชำระเงินที่ขาดดุล ทั้งนี้การไหลออกของเงินทุนนำที่จะยังคงมีอย่างต่อเนื่องในช่วงที่เหลือของปี 2543 และในปี 2544 (Rakbankerd, www, 2002) อันเป็นผลจาก

1. การที่ผลต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยในและต่างประเทศที่น่าจะยังคงอยู่ในระดับที่สูง เนื่องจากการดำเนินนโยบายอัตราดอกเบี้ยต่ำในประเทศเพื่อช่วยระดับประกอบการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ

2. การชำระหนี้ต่างประเทศ โดยยอดหนี้คงค้างของภาคเอกชนยังคงสูงถึงกว่า 4.8 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่การชำระหนี้คืน IMF โดยธนาคารแห่งประเทศไทยในปี 2544 ก็คาดว่าจะเท่ากับราว 3.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะเดียวกันฐานะการเงินดุลบัญชีเดินสะพัดที่ลดลงน่าจะส่งผลกระทบต่อไปนี้ คือ

2.1 ดุลการชำระเงินซึ่งคาดว่าจะขาดดุลในปี 2543 ประมาณ 2.2 – 2.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่อาจจะขาดดุลในปี 2544 อีกประมาณ 1 – 3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

2.1.1 ฐานะทุนสำรองระหว่างประเทศที่คาดว่าจะลดลงตามการขาดดุลการชำระเงินดังกล่าว

2.1.2 ปริมาณสภาพคล่องส่วนเกินในระบบสถาบันการเงิน ที่คงจะลดลงตามฐานะการขาดดุลการชำระเงินเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากสภาพคล่องส่วนเกินดังกล่าวยังคงมีอยู่มากถึงราว 5 แสนล้านบาท ก็น่าที่จะสามารถรองรับการขาดดุลการชำระเงินทั้งในปี 2543 และ 2544 ได้ โดยไม่น่าจะส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินภายในประเทศ (Rakbankerd, www, 2002)

การขาดดุลการชำระเงินและการลดลงของระดับทุนสำรองระหว่างประเทศดังกล่าว น่าจะทำให้ค่าเงินบาทตกอยู่ภายใต้แรงกดดัน รวมทั้งมีความผันผวนได้ ทั้งนี้สถานการณ์ของค่าเงินบาทโดยเฉลี่ยแล้วเงินบาทอาจจะมีค่าเฉลี่ยที่ 43.50 บาท หรือ ดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่อาจจะมี ความผันผวนหากเป็นบางช่วงตามปัจจัยที่กระทบ เช่น การเคลื่อนย้ายเงินทุนออกนอกประเทศและการ เคลื่อนไหวของค่าเงินในตลาดภูมิภาค รวมทั้งสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศ โดยในช่วงการผัน ผวนดังกล่าวค่าเงินบาทก็อาจจะหลุดออกจากกรอบ 44-45 บาทได้ อย่างไรก็ตามคาดว่าธนาคารแห่ง ประเทศไทยคงจะเข้ามาดูแลเสถียรภาพของค่าเงินบาทเป็นระยะ ๆ เพื่อมิให้ค่าเงินบาทมีความผันผวน มากจนอาจเป็นผลลบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศได้ (Rakbankerd, www, 2002)

4.1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ความผูกพันระหว่างคนกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นความผูกพันที่มีมาตั้งแต่ในอดีตจวบจนถึงปัจจุบัน จนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ความสัมพันธ์ระหว่าง “คน กับ ดิน น้ำ อากาศ และป่าไม้” เป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่อย่างเป็นระบบ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นแหล่งผลิตปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของคน ได้แก่ “ที่ อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค” ความสัมพันธ์ของทรัพยากรธรรมชาติกับสิ่งมีชีวิต จึงเป็นความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันในระบบนิเวศน์หากระบบนิเวศน์ถูกทำลายหรือไม่สมดุลผลกระทบที่ เกิดขึ้นก็จะเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ไปทั้งระบบด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างเช่น “คนใช้สารเคมีอันตราย เกิด สารตกค้างในผลผลิตที่ใช้เป็นอาหาร คิดเสีย น้ำเสีย อากาศเสีย สัตว์น้ำสูญพันธุ์ ดินไม้ไม่สามารถมีชีวิต อยู่ได้ ป่าถูกทำลาย ไม่มีดินไม้ฟอกอากาศบริสุทธิ์ ไม่มีป่าดูดซับน้ำ ดูดความชื้น ฝนแล้ง ป่าแห้งแล้ง เกิดไฟป่า สัตว์ป่า ไม้ป่าสูญพันธุ์ น้ำป่าไหลหลากท่วมที่ทำกินผู้คนอดอยาก” ซึ่งผลกระทบของการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่ระมัดระวังดังกล่าวกำลังเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในทั่วทุกภูมิ ภาคของโลก (วารสารเศรษฐกิจและสังคม : 57-66)

ดังนั้น ในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม เพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุก คนนั้น จำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีการประสานร่วมมือและร่วมทำงานอย่าง เป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมรอบตัวคนให้อยู่ในสภาวะที่ดี คนมีความมั่นคง ในที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และ มีคุณภาพ ขณะเดียวกันควรร่วมกันขยายผล “ความอยู่ดีมีสุข” ให้บังเกิดขึ้นกับกลุ่มทั้งในเขตเมืองและ

ชนบททั่วประเทศ ด้วยการร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราให้ดีขึ้น เพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคน

4.1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ดำเนินการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนพบว่า รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนโดยรวมทั่วประเทศในปี 2544 เพิ่มขึ้นจากปี 2543 เพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 0.3) โดยที่ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 6.6 ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการทำนาเกษตร และเงินที่ได้รับเป็นการช่วยเหลือ ส่วนครัวเรือนในภาคเหนือมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.2 ซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่ เป็นรายได้จากการประกอบธุรกิจไม่ใช่การเกษตร และรายได้จากค่าแรงและเงินเดือน ขณะที่ครัวเรือนในภาคกลางและภาคใต้ รวมทั้งกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ มีรายได้ลดลงประมาณร้อยละ 2 - 4 ในด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือนนั้น พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.8 โดยที่ครัวเรือนในทุกภาคมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น ยกเว้นครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ ที่มีค่าใช้จ่ายลดลงในอัตราร้อยละ 3.7 ครัวเรือนในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอยู่ระหว่างร้อยละ 3 - 5 ซึ่งค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและค่าบริการสื่อสาร และค่าที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน ส่วนครัวเรือนในภาคเหนือใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

สำหรับหนี้สินของครัวเรือนโดยรวมทั่วประเทศลดลงเพียงร้อยละ 0.2 ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนลดลงประมาณร้อยละ 9 - 10 ในขณะที่ครัวเรือนในภาคเหนือ มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.6 และ 13.8 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนในภาคใต้มีหนี้สินเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย (สารสถิติ, พ.ศ.2545.ปีที่13 : 5)

4.1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

ภายหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจคนจนในชนบทได้มีส่วนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 17.3 ในปี 2541 และ 19.1 ในปี 2543 หรือเท่ากับ 8.16 ล้านคน ขณะที่คนจนในเมืองกลับมีส่วนลดลงเหลือร้อยละ 1.5 ในช่วงระยะเดียวกัน

สำหรับสาเหตุที่คนจนในชนบทเพิ่มขึ้นหลังเกิดวิกฤตนั้น น่าจะมาจากปัจจัยของคนตกงานที่มีเพิ่มมากขึ้น และคนเหล่านี้ได้อพยพโยกย้ายกลับไปสู่ภูมิภาคเดิม ทำให้ครัวเรือนใน

ชนบทต้องรับภาระในการเลี้ยงดูมากขึ้น ประกอบกับการไม่มีแหล่งงานในชนบทรองรับที่เพียงพอ และภาวะการผลิตการเกษตรซึ่งเป็นรายได้ที่สำคัญของคนชนบท ต้องประสบกับปัญหาการผลิตหรือภาวะราคาสินค้าตกต่ำ ทำให้ภาคชนบทมีรายได้ลดน้อยลง ส่งผลให้จำนวนคนจนในชนบทเพิ่มมากขึ้น มีประชากรมากขึ้น (วารสารเศรษฐกิจและสังคม, ม.ค.-ก.พ. 2545 ปีที่ 39 : 40-41)

4.1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

วิถีชีวิตของเด็กไทยยุคใหม่ “เจนเนอเรชั่นเอ็กซ์” มุ่งเน้นค่านิยมเลือกเป้าหมายของชีวิต คือ การได้ประสบความสำเร็จในชีวิต ความมั่นคงของครอบครัว ชีวิตที่สุขสบายเป็นอันดับแรก ๆ ขณะที่เลือกในการเสียสละ การทำบุญสะสมเพื่อชีวิตหน้า หรือความมั่นคงของชาติไว้ในอันดับท้าย ๆ ส่วนค่านิยมเรื่องชีวิตแต่งงานที่มีความสุข มีรายได้ดี มีอาชีพก้าวหน้า ให้เวลากับครอบครัวเป็น “สิ่งสำคัญในชีวิต” ในทางกลับกันค่านิยมที่ได้ทำงานอาสาสมัครเพื่อสังคม หรือเรื่องศาสนา กลายเป็นค่านิยมอันดับสุดท้ายของเด็กไทยยุคนี้ (มติชน, 5 ส.ค. 2545 ปีที่ 25 : 10)

ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทยในปัจจุบัน อาจสรุปเปรียบเทียบได้ดังนี้

สังคมประเพณี	สังคมสมัยใหม่หรือยุคโลกาภิวัตน์
1. สังคมเกษตรกรรม	สังคมที่มุ่งพัฒนาเป็นอุตสาหกรรม
2. วัฒนธรรมพุทธ (ไม่โลภ ไม่สะสม)	ทุนนิยม (ใช้เงินและสะสม)
3. วัฒนธรรมชุมชน	ก้าวสู่ชีวิตแบบเมือง
4. ซีดสิบสอง กองสิบสี่	กฎหมาย
5. ครอบครัวเครือญาติ	ปัจเจกนิยม
6. โกลัทธิธรรมชาติ	มุ่งมั่นเอาชนะธรรมชาติ
7. ระบบอุปถัมภ์	การพยายามพัฒนาเข้าสู่ประชาธิปไตย

ข้อคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยในกระแสวัฒนธรรมโลก

ปัจจุบัน เป็นยุคโลกาภิวัตน์หรือโลกาภิวัตน์ (Globalization) การแผ่ขยายของวัฒนธรรมจากศูนย์กลางที่สำคัญหลายแห่ง ทั้งในยุโรป อเมริกา และเอเชีย เข้าสู่ประเทศไทยนั้นเป็นไปรวดเร็วยิ่ง ผ่านสื่อมวลชนรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการสื่อสาร โทรคมนาคมที่ทันสมัย เข้ากับวัฒนธรรม

ธรรมเนียมของไทยที่เปิดกว้างยอมรับการติดต่อสื่อสารกับวัฒนธรรมอื่น ๆ เสมอมา สภาพการณ์เช่นนี้ก่อให้เกิดความหวงใยการคงอยู่ของวัฒนธรรมไทยในกระแสวัฒนธรรมโลก รัฐบาลไทยตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทยมากกว่าสี่ห้าทศวรรษแล้ว มีการตั้งสภาวัฒนธรรมในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ต่อมาในสมัยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก็มีการตั้งคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2537 รัฐบาลมีโครงการส่งเสริมรณรงค์รักษาวัฒนธรรมไทยมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนช่วยกันรักษาวัฒนธรรมที่ดีงามของชาติ ซึ่งในทัศนะของผู้รณรงค์ ได้แก่ ประเพณีต่าง ๆ ศิลป (แบบไทยเดิม) และค่านิยมที่ดี เช่น ความมีน้ำใจ (ไม่พูดถึงการขบถเล่นการพนัน คี๋มสุรา และค่าน้ำพริกละลายแม่น้ำในการจัดงานบวช งานแต่งงาน ซึ่งดูเหมือนเป็นมรดกของวัฒนธรรมไทยเช่นกัน) (วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2544 : 9)

สภาพปัญหาของโลกในทุกวันนี้ นับตั้งแต่สภาพมลภาวะต่าง ๆ ปัญหานิเวศวิทยา ปัญหาการกระจุกตัวของความมั่งคั่ง และปัญหาความยากจนเสื่อมโทรมที่กระจายไปทั่ว ความอดอยาก การแพร่ระบาดของโรคร้าย การใช้สารเสพติด ปัญหาความรุนแรงในเมืองสงครามระหว่างเชื้อชาติ และชุมชนต่าง ๆ ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาหลายด้านหลายประการของอารยธรรมโลกในกระแสโลกาภิวัตน์ การที่สังคมไทยเริ่มตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และพยายามปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต หรือวัฒนธรรมไทยใหม่ เพื่อสร้างสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลและสามารถพึ่งตนเองได้ตามคติทางพุทธศาสนา แทนการล่องลอยไหลไปตามกระแสวัฒนธรรมโลกโดยไร้ทิศทางของตนเอง อาจเป็นทางออกที่เป็นบทเรียนแก่สังคมอื่น ๆ ได้ (วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช, พ.ศ.-ส.ศ. 2544 ปีที่ 14 : 5-12)

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนเบญจรงค์สามัคคี

ประวัติความเป็นมาของชุมชนเบญจรงค์สามัคคีนั้น สภาพทางภูมิศาสตร์ของชุมชนก่อนที่จะตั้งเป็นชุมชนเบญจรงค์สามัคคี เป็นท้องนาผู้คนส่วนมากมีอาชีพทำนา และ เลี้ยงสัตว์ มาตั้งแต่เริ่มตั้งหมู่บ้านและเหตุที่ทำให้คนในชุมชนเปลี่ยนแปลงอาชีพ ก็เนื่องมาจากความเจริญเข้ามา จึงมีการจัดสรรที่ดินขาย ผู้คนเลิกทำนาเมื่อ พ.ศ. 2520 หันหาอาชีพใหม่ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง รองมาจะเป็นข้าราชการ ลูกจ้างเอกชน หรือค้าขายเอง มีการรวมตัวกันของคนในชุมชนร่วมกันจัดตั้งเป็นชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ประมาณกลางปี 2542 ซึ่งเดิมใช้ชื่อว่า "ชุมชนบ้านหัวทะเล" รวมก่อตั้งมาประมาณ 3 ปีที่แล้ว คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งชุมชนและเป็นที่รู้จักเคารพนับถือกันก็จะมี คุณลุงเพชร สถิตย์นิลรัตน์ ซึ่งปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญ , คุณบุญล้อม ฤทธิ์บุรี ปัจจุบันรับจ้างตัดเย็บ

เสื้อผ้าและอีกหลาย ๆ ด้าน ซึ่งคนเหล่านี้โดยมากจะมาจากหลายอาชีพ หลายสาขา เช่น โนนไทย จอหอ ปราจีนบุรี เป็นต้น และด้วยเหตุผลที่คนเหล่านี้อพยพเข้ามา ก็เนื่องจากอยากย้ายเข้ามาอยู่ในเมือง ทำมาหากินในเมือง ด้วยเหตุผลที่ว่าความเจริญในเมือง น่าจะทำมาหากินง่ายกว่า อีกทั้งความสะดวกสบายในการติดต่อธุรกิจต่าง ๆ ก็ทำได้ง่ายขึ้น ปัจจุบันชุมชนเบญจรงค์สามัคคีมี 161 ครัวเรือน มีบ้าน 109 หลังคาเรือน มีประชากร 1,067 คน ชาย 478 คน หญิง 598 คน คนชรา 71 คน พิการ 5 คน มีคณะกรรมการทั้งหมด 15 คน ชาย 8 คน หญิง 7 คน ถนนในระยะเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านมีสภาพถนนแบบทางเกวียนรอบหมู่บ้านประมาณ 3 กิโลเมตร เป็นถนนลูกรังเมื่อ พ.ศ. 2530 และเป็นถนนลาดยางเมื่อ พ.ศ. 2541 ไฟฟ้าเข้าสู่ชุมชนเมื่อ พ.ศ. 2525 ส่วนประปาเข้าสู่ชุมชนเมื่อ พ.ศ. 2536 (แบบรายงาน บร. 1)

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

การขยายตัวของประชากร มีการขยายตัวกันอย่างช้า ๆ โดยเทียบกับก่อนที่ยังไม่ตั้งเป็นชุมชนและประชากรส่วนใหญ่จะอยู่เป็นครอบครัวใหญ่ไม่นิยมแยกครอบครัวถึงแม้จะแต่งงานแล้วก็ตาม ลักษณะบ้านเรือนจะค่อนข้างอยู่ติดกัน ความหนาแน่นของบ้านเรือนมีมาก

อาณาเขตติดต่อของชุมชนเบญจรงค์สามัคคี มีอาณาเขตติดต่อกับชุมชนท้าวสุระเบญจรงค์

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ชุมชนเบญจรงค์ชอย 5 (ติดกับถนนเบญจรงค์)

ทิศใต้ ติดต่อกับ ชุมชนหนองโสน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ชุมชนท้าวสุระเบญจรงค์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ชุมชนหนองโสน

และภายในเขตชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ยังมีสถานที่สำคัญด้วยกันก็คือ วัดศาลาทอง และวัดหงษ์สาราม และโรงเรียนหัวทะเลซึ่งเป็นโรงเรียนที่สอนระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษา มีนักเรียนทั้งหมด 788 คน ครู 33 คน โรงเรียนก่อตั้ง พ.ศ. 2458 ชุมชนเบญจรงค์สามัคคีประกอบไปด้วย กลุ่มแต่ละกลุ่มจำนวน 6 กลุ่ม จะมีคนดูแลแต่ละกลุ่ม

ในชุมชนมีคณะกรรมการชุมชนประกอบด้วย

1. นางจำเรียง ศิริศักดิ์ ประธานชุมชนเบญจรงค์สามัคคี
2. นางจรัสศรี วงศ์บุญเอื้อ รองประธานชุมชนเบญจรงค์สามัคคี
3. นายมานิตย์ พลชนะ
4. นางนารา สารโคกกรวด

5. นายโกเมศ เสมกลาง
6. นางบุญล้อม พลชนะ
7. นางสมัย แซ่เต้
8. นายเลื่อน รัตนพล
9. นางเพลินจิตร ไตรวงศ์
10. นางรัตติกร เด็ชขุนทด
11. นายมั่งมี เสริมกลาง

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มอาสาสมัครชุมชน (อสม.) ที่คอยดูแลชุมชนในด้านต่าง ๆ และกลุ่มคณะกรรมการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี มีรายละเอียดดังนี้

1. นายมานิตย์ พลชนะ	ประธานกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี
2. นายวัฒนา ล้อมวงศ์พานิช	รองประธานกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี
3. นางสาวชโลทร เอ็มโอช	เลขานุการ
4. นายสมพงษ์ พัดทะเล	เหรัญญิก
5. นางสาวสุทิสรา พจน์พิสิทธิ์	ผู้ช่วยเหรัญญิก
6. นางเพ็ญรัตน์ รักษาสุวรรณ	ประชาสัมพันธ์
7. นางเตือนใจ เทศเรียน	ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์
8. นาย ณ ไนต์ ชัยวงศ์	หัวหน้าฝ่ายตรวจสอบและติดตามหนี้สิน
9. นางสาวเบญญา ป้อมกฤษณ์	ฝ่ายตรวจสอบและติดตามหนี้สิน
10. นายนพดล เอ็มโอช	ฝ่ายตรวจสอบและติดตามหนี้สิน
11. นายสวัสดิ์ รัตนพล	ฝ่ายตรวจสอบและติดตามหนี้สิน
12. นางธนัศดา เพ็ชรกระโทก	ฝ่ายตรวจสอบและติดตามหนี้สิน
13. นายอภิเชก เสมกลาง	ฝ่ายตรวจสอบและติดตามหนี้สิน
14. นายบัญชา ยันมะเรียง	หัวหน้าฝ่ายทะเบียน
15. นางสาววิรัชญา เสริมกลาง	ผู้ช่วยฝ่ายทะเบียน

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจ (บร.1)

สภาพเศรษฐกิจภายในชุมชนจากการสำรวจและใช้แบบสอบถาม การสังเกต ก็ได้ข้อมูลว่า ภายในชุมชนมีเศรษฐกิจปานกลางถึงดี แต่ไม่ถึงกับดีมาก เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่รับ

ราชการ บางส่วนก็มีห้องเช่าและห้องเช่าในชุมชนมีจำนวนมาก มากถึง 40% ของชุมชน จากการสำรวจตรงนี้ก็พอจะทราบได้ว่าจะต้องมีเงินหมุนเวียนภายในชุมชนมากพอสมควร เพราะค่าเช่าห้องส่วนใหญ่จะอยู่ประมาณ 1,500-2,000 บาท หรือ เดือน และแต่ละบ้านที่มีห้องเช่าก็จะมีห้องเช่าไม่ต่ำกว่า 5 ห้องกันทั้งนั้น เพราะฉะนั้นรายรับตรงนี้ก็บวกกับอาชีพที่ทำอยู่ถือว่าดีพอสมควร

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม (ปร.1)

วัฒนธรรมของผู้คนในชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ส่วนใหญ่เป็นระบบเครือญาติพี่น้องกัน ให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโสที่ผู้คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ มีคุณลุงเพชร สติขนิลรัตน์ , คุณลุงประกอบ ไพฑูรย์ เป็นข้าราชการบำนาญ คุณลุงสุข อึ้งสูงเนิน เป็นหมอไสยศาสตร์ , คุณยายทองหล่อ อุดชิ , อาจารย์สมจิตร แก้ววารสาร ฯลฯ เวลาว่างงานบุญหรืองานประเพณี เช่น สงกรานต์ ก็จะมีการรดน้ำอวยพร ขอพรจากผู้หลักผู้ใหญ่เป็นต้น

งานบุญและประเพณีต่างๆของทุกปีมีดังนี้

- เดือนมกราคม งานบุญเทศมหาชาติ
- เดือนเมษายน ประเพณีสงกรานต์
- เดือนกรกฎาคม เข้าพรรษา
- เดือนกันยายน ออกพรรษา
- เดือนตุลาคม งานทอดกฐิน
- เดือนพฤศจิกายน งานลอยกระทง

ในชุมชนเบญจรงค์สามัคคีมีวัด คือ วัดหงษ์สาราม และวัดศาลาทอง ส่วนประเพณีชาวบ้านในชุมชนจะจัดทำบุญปีใหม่ มีการทำบุญกลางบ้าน โดยใช้วัดเป็นสถานที่จัด และประเพณีสงกรานต์ก็จัดเช่นกันกับงานบุญปีใหม่ แต่มีการก่อกองทรายและมีการรดน้ำคำหัวผู้ใหญ่เพิ่มขึ้นอีก

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่นๆ (ปร.1)

ในด้านสุขภาพอนามัยของคนในชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ค่อนข้างแข็งแรงดี แต่มีบางส่วนที่เป็นผู้สูงอายุ ก็มักจะมีโรคประจำตัว เช่น โรคเบาหวาน ความดัน แต่ปัจจุบันคณะแพทย์ของศูนย์แพทย์ชุมชนเมือง 1 (หัวทะเล) ได้ออกมาให้ความรู้และแนะนำให้มีการออกกำลังกายเป็นประจำ ซึ่งทำให้สุขภาพของชาวบ้านดีขึ้น

4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการของกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า ของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

2.1.1.1 นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในชุมชน พบว่า ประชาชนในชุมชนเบญจรงค์สามัคคีโดยรวมมีความรู้เกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งการที่ประชาชนในหมู่บ้านมีความรู้เนื่องจากได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ อาทิ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และเจ้าหน้าที่จากอำเภอเมืองนครราชสีมา เป็นผู้ให้ความรู้และคำแนะนำ

2.1.1.2 เงิน 1 ล้านบาท ในความคิดของประชาชนในชุมชนเบญจรงค์สามัคคี หมายถึง กองทุนที่รัฐบาลส่งเงินจำนวน 1 ล้านบาท ให้ชาวบ้านในชุมชนที่ยากจนไม่มีเงินประกอบอาชีพ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพหาเลี้ยงตัวเองและครอบครัวและยังช่วยป้องกันไม่ให้สมาชิกในชุมชนไปหางานทำต่างจังหวัด ซึ่งเมื่อถึงกำหนดระยะเวลาตามสัญญาที่กำหนดจะต้องนำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยส่งคืนกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี

2.1.1.3 คณะกรรมการกองทุน มีส่วนช่วยในการเตรียมความพร้อมของชุมชนเบญจรงค์สามัคคี และการจัดประชุมเพื่อกำหนดวิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี

2.1.1.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน ผู้ชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยทุกราย เนื่องจากกองทุนหมู่บ้านเปิดรับชำระทุกวัน

2.1.1.5 ผู้สมัครขอกู้ มีสมาชิกกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคีได้รับการพิจารณาอนุมัติเงินกู้

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

2.1.2.1 กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคีพบว่า

จุดเด่น – พิจารณาจากการช่วยเหลืองาน ในชุมชนเบญจรงค์สามัคคีและความสามารถในการประกอบอาชีพเดิม

จุดด้อย – 1 ครอบครัวสามารถกู้ได้มากกว่า 1 คน เช่น ถ้า 1

ครอบครัวมีสมาชิกกองทุน 2 คน ก็สามารถกู้ได้ทั้ง 2 คน

2.1.2.2 กระบวนการทำบัญชีของกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคีพบว่า การทำบัญชีของกองทุนที่ละเอียดไม่สามารถที่จะทำได้โดยคณะกรรมการต้องจัดจ้างบุคคลภายนอกให้มาทำบัญชีให้

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

2.1.3.1 ผลโดยตรง พบว่าจากการเก็บข้อมูลตามแบบ รายงานต่างๆ ประชาชนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร และการให้ข้อมูลก็เป็นข้อมูลที่ไม่เป็นจริงหรือบิดเบือนจากความจริง

2.1.3.2 ผลกระทบโดยตรง พบว่า ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลไม่มีความเที่ยงตรง

2.1.3.3 ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ทำให้การที่ภาครัฐจะนำข้อมูลที่ได้นี้ไปใช้เพื่อการพัฒนาต่อไปนั้นไม่สามารถทำได้ เพราะข้อมูลที่ได้ไม่มีความเที่ยง

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย พบว่า

2.2.1 ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

2.2.1.1 ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้ดูแล ผู้ดูแลทั้งหมดที่ผู้ไปพัฒนาอาชีพ จะมีประสิทธิภาพและความรู้เกี่ยวกับอาชีพนั้นเป็นอย่างดี

2.2.1.2 รายได้เฉลี่ยของครอบครัวของชุมชนเบญจรงค์สามัคคี 20,000 บาท หรือ ครอบครัว หรือปี

2.2.1.3 อาชีพหลักของผู้ดูแลที่ขอจะนำไปประกอบอาชีพค้าขายเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ เกษตรกรรมและบริการ

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

2.2.2.1 จำนวนเงินจากการให้กู้กองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ผู้ดูแลจะไปเพื่อพัฒนาอาชีพ ขยายกิจการ จากการสัมภาษณ์และติดตามผลของผู้ทำสารนิพนธ์พบว่าส่วนใหญ่จะนำไปใช้ตาม วัตถุประสงค์จริง ส่วนใหญ่ที่ผู้ไปเพื่อพัฒนาอาชีพ

2.2.2.2 เทคนิคการบริหารเงินของผู้กู้ ผู้กู้ที่กู้เงินกองทุนชุมชน
 เบญจรงค์สามัคคี จะแบ่งเงินเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ซื้อสินค้า วัสดุต่างๆ

ส่วนที่ 2 ต่อเติมขยายกิจการ

ส่วนที่ 3 เก็บไว้เวลาฉุกเฉิน

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

2.2.3.1 การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย พบว่า การทำกิจการยังขาดความรู้ในบางเรื่อง เนื่องจากประชาชนในชุมชนจะทำแบบดั้งเดิมและชาวบ้าน เช่น การเกษตรเรื่องการตลาดประชาชนไม่มีความรู้เลยก็จะเสียเปรียบพ่อค้าคนกลางอยู่เป็นประจำ

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

2.2.4.1 ผลโดยตรง เมื่อผู้กู้นำเงินที่กู้ไปทำกิจการของผู้กู้เพิ่มรายได้ให้ครอบครัว เนื่องจากผู้ไปขยายกิจการ เมื่อขยายกิจการได้รายได้ก็จะเพิ่มตาม สมาชิกในครอบครัวมีงานทำ เนื่องจากช่วยเหลือกันในครอบครัว

2.2.4.2 ผลกระทบโดยตรง เศรษฐกิจภายในชุมชนดีขึ้น มีเงินหมุนเวียนภายในชุมชนมากขึ้น

2.2.4.3 ผลกระทบโดยอ้อม ประชาชนในชุมชนมีงานทำ ไม่ต้องไปหางานทำที่ต่างจังหวัด ต่างประเทศ

4.3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพค้าขาย, เกษตรกรรมและบริการ สรุปได้ดังนี้

4.3.1 อาชีพเกษตรกรรมปัจจัยนำเข้าที่ดีที่สุดได้แก่ วัตถุดิบทางตรงและทางอ้อมทางการเกษตร กระบวนการที่ดีได้แก่ กระบวนการผลิต การจัดจำหน่าย ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ กำล้างการผลิตที่สามารถป้อนสู่ตลาดได้ และไม่เหลือจนก่อให้เกิดความเสียหาย

4.3.2 อาชีพค้าขายปัจจัยนำเข้าที่ดีที่สุดได้แก่ สินค้า และวัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาหาร กระบวนการที่ดีได้แก่ กระบวนการผลิต การจัดจำหน่าย และการบริการ ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ความสะอาดของสินค้า และคุณภาพของสินค้าที่จัดจำหน่าย

4.3.3 บริการ ปัจจัยนำเข้าที่ดีที่สุดได้แก่ ความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ใช้ในการประกอบอาชีพ กระบวนการที่ดีได้แก่ การบริการ ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ประสิทธิภาพของการบริการ

4.4 สรุปบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

4.4.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า การมีกองทุนทำให้มีเงินหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิการของสมาชิก “ชุมชนเบญจรงค์สามัคคี” เป็นชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครราชสีมา ได้มีการจัดประชุมขึ้นเพื่อกำหนดวิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2544 โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมด จากจำนวนครัวเรือน 156 ครัวเรือน และได้ทำการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคีทั้งหมด 15 คน ประกอบด้วย หญิง 7 คน และชาย 8 คน พร้อมด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน และที่ปรึกษา 4 คน ซึ่งทางชุมชนเบญจรงค์สามัคคีได้ยื่นขอขึ้นทะเบียนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และได้รับ โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารออมสิน สาขาจอมพล เลขที่บัญชี 06-4317-20-057086-9 จำนวน 1,000,000 บาท (หนึ่งล้านบาทถ้วน) เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 ดังนั้นเมื่อชุมชนเบญจรงค์สามัคคีได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน และได้รับการจัดสรรเงินเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทางชุมชนเบญจรงค์สามัคคีจึงได้จัดสรรเงินและปล่อยกู้ สำหรับสมาชิกในชุมชนเบญจรงค์สามัคคีที่เสนอโครงการขอกู้ โดยพิจารณาตามระเบียบของกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคีเป็นหลัก เพื่อเป็นการพัฒนาการบริหารจัดการเงินกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ตามที่ทางวัตถุประสงค์ของทางรัฐบาล

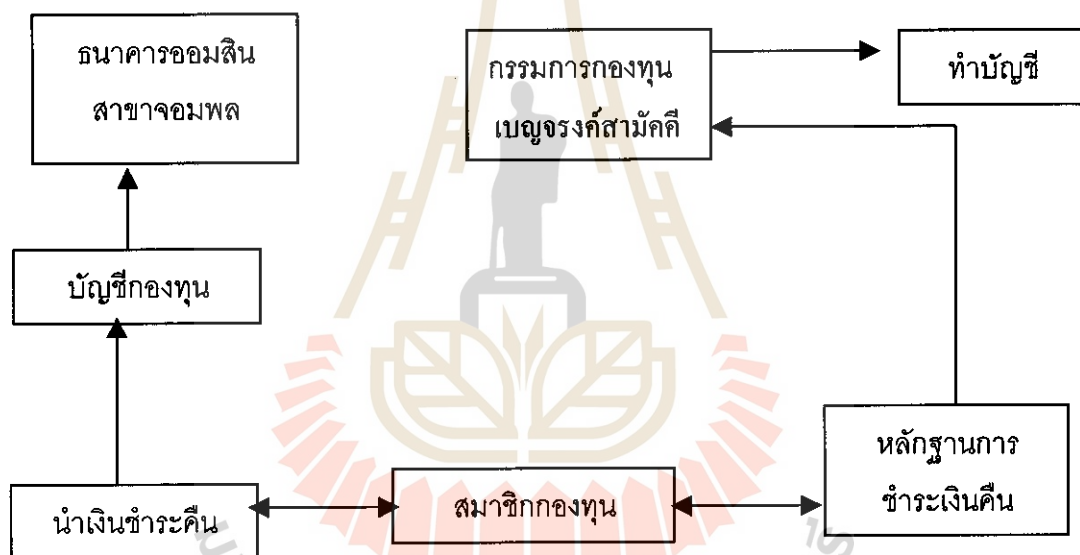
4.4.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า กองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ได้มีการเปิดเวทีประชาคม เพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี และคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2544 จำนวน 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนที่มีอยู่ทั้งหมดในชุมชน ก่อนที่จะมีการคัดเลือกที่ประชุมได้กำหนดคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน

2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
 3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบเสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของ ชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียด้านการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย
 4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือเสมือนไร้ความสามารถ
 5. ไม่เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
 6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต่อการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
 7. ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กระอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
 8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
 9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)
- ในการเลือกนั้น ชาวบ้านเสนอรายชื่อผู้ที่ตนเห็นว่าเหมาะสม โดยที่ผู้ถูกเสนอชื่อมีความสมัครใจที่จะทำงาน เมื่อได้รายชื่อครบตามจำนวนที่กำหนด ก็จะถามผู้เข้าร่วมประชุมว่าเห็นชอบหรือไม่ โดยใช้การยกมือเป็นมติ จึงได้คณะกรรมการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคีจำนวน 15 คน เนื่องจากจำนวนชาวบ้านที่จะทำงานให้ส่วนรวมและมีความพร้อมมีไม่มาก และเป็นจำนวนที่เหมาะสมกับจำนวนชาวบ้านในชุมชนเบญจรงค์สามัคคี
- คณะกรรมการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี จะมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 2 ปี แต่สำหรับคณะกรรมการแรกเริ่มจะมีวาระในการดำรงตำแหน่งเพียง 1 ปี แล้วจะมีการจับฉลากออกครั้งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการกองทุน
- การจัดทำระเบียบกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ได้มีการจัดทำโดยคณะกรรมการเป็นผู้ยกร่างระเบียบ โดยยึดระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็นหลัก

กองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคีได้จัดเวทีชาวบ้าน เพื่อเลือกคณะกรรมการกองทุน เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2544 และบันทึกแบบ กทบ.1 แล้วให้คณะกรรมการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี และที่ปรึกษากองทุน ขึ้นคำร้องขอขึ้นทะเบียนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามแบบ กทบ.2 ต่อธนาคารออมสิน พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบ ข้อบังคับกองทุน จากนั้นเปิดบัญชีกับ ธนาคารออมสิน

ขั้นตอนการชำระเงินยืมสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

4.4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า ในการจัดทำคำขอขึ้นทะเบียน ทำให้รู้ว่าการจะทำอะไรต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดทำกองทุนหมู่บ้านจะต้องมีคณะกรรมการที่พร้อมจะทำงาน มีระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินงานของกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ชาวบ้านมีความพร้อมที่จะช่วยบริหารงานกองทุน มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชี โดยวิทยากรจากหน่วยงานของภาครัฐเข้ามาให้ความช่วยเหลือและแนะนำ

การดำเนินการให้กู้ของกองทุน จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่มีปัญหา หรือมีปัญหาก็มี่แนวทางในการแก้ไข และถ้าผู้กู้มีผู้มาแนะแนวทางในการทำธุรกิจอย่างเป็นระบบ ก็จะทำให้ประสบความสำเร็จ เมื่อมีการตรวจสอบการทำงานก็จะได้ว่าสิ่งที่ทำไปแล้วนั้นมีปัญหาอะไรบ้าง จะได้หาแนวทางในการแก้ไข เมื่อกองทุนมีการแจ้งผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบ ก็จะทำให้สมาชิกได้รู้ว่าตอนนี้กองทุนเป็นอย่างไร ดำเนินงานได้ผลดีหรือไม่ และผลประโยชน์ที่ได้ก็นำมาช่วยพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

4.4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า ก่อนที่โครงการกองทุนหมู่บ้านจะเริ่มดำเนินการ ประชาชนในชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจากการติดตามข่าวสารทางวิทยุและโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เจ้าหน้าที่จากภาครัฐ การเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านมีขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างจิตสำนึก และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

- สร้างจิตสำนึกร่วมกันของประชาชน ในการเป็นเจ้าของกองทุนที่จะต้องร่วมกันบริหารจัดการ โดยประชาชนเพื่อประชาชนของหมู่บ้าน

- สร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ทราบนโยบาย กลไก แนวทาง การบริหารจัดการกองทุนของตนเอง

- สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการ และบริหารจัดการกองทุน เริ่มจากร่วมรับรู้ ร่วมทำ ร่วมติดตามตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์ ตลอดจนร่วมสร้างกองทุนไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

2. เลือกสรรคนดีเป็นกรรมการกองทุน

- จัดเวทีชาวบ้าน เพื่อเลือกสรรคณะกรรมการ โดยมีองค์ประชุมของเวทีชาวบ้าน จำนวนไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของหมู่บ้าน

- ร่วมกันกำหนดวิธีการและดำเนินการเลือกกันเอง

- เลือกคณะกรรมการกองทุน ในช่วงระยะเวลาที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

- เลือกคนดีมีความรู้ ประสบการณ์ อีกทั้งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม

3. จัดทำระเบียบข้อบังคับ

- คณะกรรมการกองทุนและชาวบ้านร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน

4. การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมือง คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกจะต้องร่วมกันดำเนินการตามกติกาที่วางไว้ เช่น การรับสมาชิก การระดมทุน การจัดทำระบบบัญชี การจัดระบบตรวจสอบ การมอบหมายภารกิจ ความรับผิดชอบของกรรมการ ฯลฯ

5. การขอรับการจัดสรรเงินจากรัฐบาล

- การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้าน
- การประเมินความพร้อม
- รับเงินจัดสรร

4.4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า สมาชิกกองทุน ผู้นำชุมชน กลุ่มสตรี และเยาวชนมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับบัณฑิตกองทุนชุมชน ดังนี้

- การจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนชุมชน
- จัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนชุมชน
- จัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านระดับตำบล
- แผนแม่บทชุมชน

กลุ่มคนผู้เข้าร่วม มีทั้งกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน ในการเข้าร่วมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ มีการพูดคุยสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของแต่ละคนแต่ละกลุ่ม ผู้เข้าร่วมการสร้างเครือข่ายได้เรียนรู้ปัญหาของแต่ละคน แต่ละกลุ่มที่ตนไม่เคยพบมาก่อนก็ได้รู้แนวทางในการแก้ปัญหา และหากในกลุ่มมีปัญหา ก็จะช่วยกันแก้ไข

สำหรับปัญหาการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ คือ บางคนมีความคิดดีแต่ไม่มีความกล้าที่จะแสดงออก หรือบางคนไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควร และบัณฑิตยังไม่มีประสบการณ์ในการกระตุ้นให้กลุ่มคนต่าง ๆ แสดงความคิด

สมาชิกผู้กู้เงินไปใช้ตามโครงการที่ขอกู้ แม้บางรายจะได้รับผลตอบแทนก่อนถึงกำหนดชำระ ก็จะนำเงินนั้นมาหมุนก่อนที่จะนำไปชำระคืน

4.4.1.6 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ปัจจัยด้านบวก

- ผู้มีส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งเป็นอาชีพที่มีความชำนาญอยู่แล้ว
- มีการปรับปรุงถนนทำให้การเดินทางสะดวกขึ้น
- มีโครงการของรัฐที่จะช่วยพัฒนาอาชีพให้กับสมาชิกในชุมชน
- มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านให้ประชาชนในชุมชนทราบ
- บัณฑิตเป็นผู้มีความรู้ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี
- มีแหล่งเงินทุนในชุมชนเกิดขึ้นหลายกองทุน
- มีการกำหนดการจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนไว้อย่างชัดเจน
- ผู้มีส่วนใหญ่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์

ปัจจัยด้านลบ

- การสื่อสารยังไม่สะดวก
- คณะกรรมการยังขาดประสบการณ์ในการทำงานที่เป็นระบบ
- ขาดความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการทำงาน
- ไม่มีผู้ช่วยหาตลาดในการผลิตให้กับผู้กู้
- ขาดการรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

4.4.1.7 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุนให้กับกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี มีดังนี้

4.4.1.7.1 การจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี เป็นการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้แบบสัมพันธ์กับคนภายนอก คือ เป็นการเรียนรู้จากการประสานสัมพันธ์ในการจัดเวทีชาวบ้าน วิเคราะห์ปัญหา แลกเปลี่ยนความรู้กันของคณะกรรมการกองทุนที่จัดตั้งกองทุนชุมชนเมืองและได้รับการโอนเงินเรียบร้อยแล้วกับชุมชนที่ยังไม่สามารถจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านหรือยังไม่ได้รับการโอนเงิน

4.4.1.7.2 จัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี เป็นการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้แบบดั้งเดิม มีการบอกเล่าประสบการณ์ที่ตนได้นำเงินกู้จากกองทุนชุมชนไปทำโครงการว่าเป็นอย่างไ ประสบปัญหาอะไรบ้าง มีแนวทางแก้ไขอย่างไร

4.4.1.7.3 จัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านระดับตำบล เป็นการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้แบบดั้งเดิมและแบบสัมพันธ์กับคนภายนอก มีการเล่าถึงประสบการณ์ที่ตนนำเงินกู้ไปใช้ และมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ปัญหาและแนวทางแก้ไข ระหว่างชุมชน

4.4.1.7.4 แผนแม่บทชุมชน เป็นการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้แบบสัมพันธ์กับคนภายนอก เป็นการแลกเปลี่ยนถึงความคิดเกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาและวัฒนธรรม สาธารณสุข ทรัพยากรธรรมชาติและโครงสร้างพื้นฐานที่เคยมีในอดีต ปัจจุบัน และความฝันหรือสิ่งที่อยากให้เกิดในอนาคต

4.4.1.8 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.4.1.8.1 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนชุมชนเบญจรงค์สามัคคีที่กำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ตามทัศนะของประชาชนในชุมชน ปรากฏผลดังนี้ (บร. 2,7)

4.4.1.8.2 ความเข้มแข็งของชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ในทัศนะของประชาชนในชุมชน พบว่า มีความเข้มแข็งปานกลาง มีรายละเอียด ดังนี้

- ความสามัคคี มีความสามัคคีปานกลาง มีการแบ่งออกเป็นกลุ่ม 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เคารพประธานชุมชน และกลุ่มที่เคารพประธานกองทุน

- ความซื่อสัตย์ ปานกลางเพราะมีหนี้นอกระบบ มักมีการคดโกงกันไม่มีความรับผิดชอบต่อเงินที่กู้มา

- ชุมชนยกย่องคนทำความดี ปานกลาง เพราะจะยกย่องเฉพาะผู้อาวุโสเท่านั้น

- สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปานกลาง เพราะเป็นชุมชนเมืองต่างคนก็ต่างมีอาชีพเป็นของตัวเอง

- สมาชิกในชุมชนไม่มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม เนื่องจากงานอาชีพส่วนใหญ่เป็นเด็กเลี้ยงม้าจึงไม่จำเป็นต้องมีความรู้

- สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ 156 ครัวเรือน

- ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นพร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน 156 ครัว

เรือน

- ในชุมชนมีการรวมตัวหรือจัดตั้งองค์กรประชาชนจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่
 1. กองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี
 2. กลุ่มชุมชนเบญจรงค์สามัคคี
 3. กลุ่มอสม.
- ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นเป็นประจำโดยการประชุมหรือเสวนา
ปานกลาง เพราะเมื่อมีการประชุมไม่ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกเท่าที่ควร
 - ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส 5
คน โดยได้รับเงินจากกองสวัสดิการสังคมเทศบาลนครราชสีมา
 - ในชุมชนผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม
 - ในชุมชนสามารถช่วยกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดย
สมาชิกในชุมชน ไม่ใช่ เพราะเมื่อเกิดปัญหาก็จะแก้และปรึกษากันในเฉพาะกลุ่มเท่านั้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

กองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ที่เกิดจากความตั้งใจของภาครัฐและประชาชน ได้มีการจัดประชุมขึ้นเพื่อกำหนดวิธีกัดเลือกคณะกรรมการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ.2544 ได้ทำการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด 15 คน เป็นชาย 8 คน , หญิง 7 คน ซึ่งทางชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ได้ยื่นขอขึ้นทะเบียนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และขณะนี้ได้รับ โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารออมสิน สาขาจอมพล เลขที่บัญชี 06-4317-20-057086-9 จำนวน 1,000,000 บาท เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2545 เรียบร้อยแล้ว และได้ดำเนินการปล่อยกู้ให้แก่สมาชิกกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ตามวัตถุประสงค์ของทางรัฐบาล เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศต่อไปในอนาคต

5.2 อภิปรายผล

ผลการประเมินโครงการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี มีความเชื่อถือปานกลาง เนื่องจากข้อมูลที่ได้นั้นเป็นปัจจุบัน ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากมีการติดตามเก็บข้อมูลอยู่เป็นประจำ แต่ก็ มีข้อจำกัดของข้อมูล คือ การเก็บข้อมูลนั้นประชาชนในชุมชนให้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง โดยเฉพาะภาวะหนี้สินปัจจุบัน และการแสดงความคิดเห็นจะไม่มี การแสดงความคิดเห็นเลย ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนและไม่เที่ยงตรง

จากการศึกษาที่ผ่านมาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ และประเมินโครงการ ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เริ่มเมื่อเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544 ถึงเดือน กันยายน พ.ศ. 2545 เป็นระยะเวลา 10 เดือน ทำให้ได้ข้อมูลที่อยู่ในขอบเขตของรูปแบบการศึกษาตามระบบ บร.1 - 12 ซึ่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นี้ในบางส่วนนักพัฒนาและรัฐบาลสามารถใช้เพื่อเป็นนโยบาย หรือแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคตได้

5.3 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี คือ

5.3.1 การเกิดกองทุนของชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ประชาชนในชุมชนให้ความร่วมมือไม่มากนัก เนื่องจากเกิดการแบ่งเป็นกลุ่มๆ

5.3.2 ระบบการบริหารจัดการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี มีการทำงานเป็นระบบ มีหลักฐานเอกสาร แต่ในเรื่องกระบวนการพิจารณาเงินกู้ของผู้กู้นั้นจากรายชื่อของผู้กู้ ใน 1 ครอบครัวสามารถกู้ได้มากกว่า 1 คน

5.3.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนเบญจรงค์สามัคคี เปิดโอกาสให้ประชาชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกันน้อย

5.3.4 เริ่มมีการพัฒนาอาชีพและการรวมกลุ่มกันอย่างไม่เป็นทางการของสมาชิกในชุมชนเบญจรงค์สามัคคี

5.3.5 ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ชุมชนมีความเข้มแข็งน้อย ซึ่งที่ผู้ทำสารนิพนธ์สรุปเช่นนี้เนื่องจากการสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชนตาม บร.2

5.4 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบของกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี

5.4.1 ปัจจัยด้านบวก :

5.4.1.1 ผู้มีส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพที่มีความชำนาญอยู่แล้ว

5.4.1.2 มีการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมทำให้การเดินทางสะดวกขึ้น

5.4.1.3 มีโครงการของรัฐที่จะช่วยพัฒนาอาชีพให้กับสมาชิกในชุมชน

5.4.1.4 มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านให้ประชาชนในชุมชนทราบ

5.4.1.5 บัณฑิตเป็นผู้มีความรู้ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

5.4.1.6 มีแหล่งเงินทุนในชุมชนเกิดขึ้น

5.4.1.7 มีการกำหนดการจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนไว้อย่างชัดเจน

5.4.1.8 ผู้มีส่วนใหญ่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์

5.4.2 ปัจจัยด้านลบ

5.4.2.1 การสื่อสารยังไม่ทั่วถึง

- 5.4.2.2 คณะกรรมการยังขาดประสิทธิภาพในการทำงานที่เป็นระบบ
- 5.4.2.3 ขาดความรู้ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการทำงาน
- 5.4.2.4 ไม่มีผู้ช่วยหาตลาดในการผลิตให้กับผู้กู้
- 5.4.2.5 ขาดการรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

5.5 ข้อเสนอแนะ

- 5.5.1 ควรให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ เป็นพี่เลี้ยงในการติดตามการดำเนินงานและแนะนำส่งเสริมอาชีพให้แก่สมาชิกกองทุนภายในชุมชนเบญจรงค์สามัคคี
- 5.5.2 ควรให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพภายในชุมชนเบญจรงค์สามัคคี และให้ประชาชนในชุมชนบริหารงานอย่างถาวร
- 5.5.3 ควรให้มีการอบรมด้านการบริหารจัดการ และด้านการบัญชีแก่คณะกรรมการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี เป็นประจำ
- 5.5.4 ประชาชนที่ได้รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ควรเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นประจำและปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ
- 5.5.5 การพิจารณาอนุมัติเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี ควรเป็นไปอย่างโปร่งใสและยุติธรรม
- 5.5.6 ควรให้ทางกองทุนชุมชนเบญจรงค์สามัคคี จัดให้สมาชิกศึกษาดูงานนอกพื้นที่ เพื่อเป็นประสบการณ์นำมาใช้ปรับปรุงเพื่อพัฒนาอาชีพเดิมก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น